

H O T Ă R Ă R E
cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la
sistemele de control intern

În temeiul art.5, 11, 44 din Legea nr.548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr.56-57, art.624), cu modificările și completările ulterioare și art.17, 18, 20, 25, 28, 29 și 40 din Legea instituțiilor financiare nr.550-XIII din 21 iulie 1995 (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr.78-81, art.199), cu modificările și completările ulterioare, Consiliul de administrație al Băncii Naționale a Moldovei

HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Regulamentul cu privire la sistemele de control intern, conform anexei nr.1.
2. Se abrogă unele hotărâri ale Băncii Naționale a Moldovei, conform anexei nr.2.
3. Băncile, în termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentei hotărâri, își vor perfecționa și dezvolta sistemele de control intern și de gestiune a riscurilor în conformitate cu prevederile Regulamentului menționat la punctul 1 din prezenta hotărâre.
4. Prezenta hotărâre intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

REGULAMENT cu privire la sistemele de control intern

I. Dispoziții generale

1. Prezentul regulament se aplică băncilor din Republica Moldova și stabilește cadrul general pentru elaborarea, organizarea, implementarea, funcționarea adecvată și controlul respectării propriilor sisteme de control intern de către organele de conducere ale băncii și personalul acesteia, indiferent de funcția ocupată, în vederea asigurării efectuării tranzacțiilor financiare într-un mod sigur și prudent, a veridicității informațiilor raportate, a fiabilității și integrității sistemelor informaționale.

2. Termenii și expresiile utilizate în prezentul regulament au semnificațiile prevăzute în Legea instituțiilor financiare, Legea cu privire la Banca Națională Moldovei, Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului și în actele normative ale Băncii Naționale emise întru executarea acestora.

3. În sensul prezentului Regulament, termenii și expresiile de mai jos au următoarele semnificații:

activități de bază ale băncii - activitățile financiare permise băncilor conform art. 26 din Legea instituțiilor financiare;

acte subordonate reglementărilor interne - instrucțiuni, ghiduri scrise, manuale sau alte documente, elaborate întru realizarea reglementărilor interne.

confidențialitate - caracterul informației de a fi disponibilă doar persoanelor sau proceselor autorizate să aibă acces la ea;

client al băncii - deponent sau orice persoană care beneficiază sau a beneficiat de serviciile unei bănci, orice persoană cu care banca, în desfășurarea activității ei, a negociat o tranzacție, chiar dacă respectiva tranzacție nu a avut loc sau nu s-a finalizat;

disponibilitate - caracterul informației de a fi disponibilă la cererea unei persoane autorizate;

externalizare - angajarea în bază contractuală a unei persoane juridice în vederea desfășurării de către aceasta a unor activități/operațiuni care în mod obișnuit ar fi desfășurate/efectuate de către bancă;

guvernarea corporativă - ansamblu de relații între conducerea băncii, acționari și alte persoane interesate. Guvernarea corporativă include, de asemenea, structurile (modul de organizare internă) prin intermediul cărora sunt

stabilite obiectivele băncii și mijloacele de realizare a acestora și monitorizate performanțele;

integritate - caracterul informației de a fi completă;

măsură de securitate - mijloc de reducere a riscului de securitate, inclusiv politici, standarde, proceduri, structuri organizatorice, soluții TI etc.;

proprietar direct - persoana care deține valori mobiliare în baza dreptului de proprietate, inclusiv cote de participare conform actului de constituire;

proprietar indirect - persoana care deține valori mobiliare/ părți (cote) sociale prin intermediul unei persoane asupra căreia dobânditorul/deținătorul, inclusiv beneficiarul efectiv al acestuia, exercită controlul;

reglementări interne – strategiile, politicile și alte documente privind administrarea activității și riscurilor băncii și regulamentele elaborate în conformitate cu cadrul legal, inclusiv art.17 din Legea instituțiilor financiare.

resurse informaționale - orice informație utilizată în cadrul proceselor de activitate a băncii sau orice bun material sau nematerial implicat direct sau indirect în crearea, procesarea, stocarea și accesarea informației în cadrul proceselor de activitate (de exemplu: date, software de sistem, echipamente de calcul, alte elemente de infrastructură);

risc de lichiditate - riscul înregistrării de pierderi sau al nerealizării profiturilor estimate la care este supusă o bancă ca urmare a incapacității băncii de a plasa în active și de a asigura în orice moment onorarea la scadență a obligațiilor sale de plată;

risc al ratei dobânzii - riscul înregistrării de pierderi sau al nerealizării profiturilor estimate la care este supusă o bancă în urma modificării ratei dobânzii. Acest risc apare în cazul în care scadența sau perioada de stabilire a prețurilor activelor băncii (creditele, investițiile etc.) este diferită de cea a pasivelor băncii (depozitele, împrumuturile) care reprezintă sursa de mijloace pentru active. Fluctuațiile ratei dobânzii pot afecta profitul unei bănci, valoarea economică de bază a activelor, pasivelor și a pozițiilor extrabilanțiere ale băncii;

risc operațional - riscul înregistrării de pierderi directe sau indirecte sau al nerealizării profiturilor estimate care rezultă din procese interne inadecvate sau eșuate și/sau în urma acțiunii unor persoane sau evenimente externe;

risc de imagine - riscul înregistrării de pierderi sau al nerealizării profiturilor estimate ca urmare a apariției unor informații negative privind practicile de afaceri ale băncii ce conduc la neîncrederea deponenților, creditorilor și a pieței față de integritatea băncii;

risc de transfer - riscul înregistrării de pierderi sau al nerealizării profiturilor estimate ca urmare a imposibilității convertirii de către o persoană a monedei naționale în valuta străină necesară plății unor obligațiuni financiare din cauza lipsei sau indisponibilității acestei monede ca urmare a unor restricții impuse de către țara persoanei respective;

risc semnificativ - risc cu impact major asupra situației patrimoniale și/sau imaginii băncii;

risc de țară – riscul înregistrării de pierderi sau al nerealizării profiturilor estimate ca urmare a condițiilor și evenimentelor economice, sociale și politice dintr-o țară străină ce afectează activitatea băncii;

risc de credit - riscul înregistrării de pierderi sau al nerealizării profiturilor estimate ca urmare a neîndeplinirii de către contraparte a obligațiilor contractuale în legătură cu creditul;

risc valutar - riscul înregistrării de pierderi sau al nerealizării profiturilor estimate din contractele comerciale internaționale sau din alte raporturi economice ca urmare a fluctuațiilor pe piață ale ratei de schimb valutar în perioada dintre încheierea contractului și scadența acestuia;

risc de piață - riscul actual sau viitor de afectare negativă a profiturilor și capitalului determinat de fluctuațiile pe piață ale prețurilor instrumentelor financiare generatoare de dobânzi și ale titlurilor de capital deținute pentru tranzacționare, precum și de fluctuațiile cursului valutar și ale prețurilor mărfurilor relevante;

risc de securitate a informației - riscul înregistrării de pierderi sau al nerealizării profiturilor estimate ca urmare a faptului ca un anumit eveniment se va realiza și va avea impact negativ asupra confidențialității, integrității sau disponibilității informației sau a resurselor informaționale;

securitatea informației - asigurarea confidențialității, integrității și disponibilității informației indiferent de suportul acesteia (electronic, pe suport hârtie etc.) și protejarea resurselor implicate în gestiunea acesteia, precum și a altor caracteristici așa ca: autenticitatea, responsabilitatea, non-repudierea, fiabilitatea, etc.;

testare la stres - tehnică de gestionare a riscurilor utilizată pentru evaluarea potențialelor efecte ale unor evenimente sau modificări viitoare ale condițiilor economice, care ar putea avea impact asupra situației financiare a băncii;

scenarii de testare la stres – reprezintă scenarii ipotetice, care includ tipuri majore de risc ca urmare a posibilelor evenimente, utilizate cu scopul de a identifica impactul asupra băncilor;

sistem de management al securității informației - parte componentă a sistemului de control intern bazată pe abordarea riscurilor de securitate a informației constituit dintr-un complex de măsuri tehnico-organizatorice (de ex. acte normative, proceduri interne, resurse umane, procese TI, resurse și servicii TI etc.) și orientat spre atingerea obiectivelor de asigurare a securității informației în cadrul băncii;

sistem informațional - totalitatea sistemelor de gestiune a informației din cadrul unei bănci, împreună cu resursele organizaționale asociate, cum ar fi resursele informaționale, resursele umane, structurile organizatorice;

tranzacție - transfer de resurse (mijloace bănești), servicii sau obligații între o persoană și bancă, indiferent dacă este cu titlul oneros sau gratuit;

profil de risc – totalitatea riscurilor la care este expusă banca în funcție de apetitul la risc asumat de organele de conducere în procesul decizional și al conform strategiei de afaceri;

apetit la risc - nivelul maxim de risc, exprimat pentru fiecare categorie de risc, pe care banca este dispusă să îl accepte, în concordanță cu strategia și politicile sale de risc, cu condiția menținerii sub control a riscurilor asociate. Apetitul la risc poate fi caracterizat atât prin parametri calitativi cât și prin parametri cantitativi;

toleranță la risc - capacitatea băncii de a accepta sau a absorbi riscurile. Încadrarea în marja de toleranță stabilită constituie o siguranță în menținerea nivelului de apetit de risc stabilit la nivel strategic.

valoare economică - valoarea actualizată a fluxurilor de numerar nete așteptate, aferente activității băncii ca urmare a schimbării nivelurilor ratelor dobânzii.

II. Scopurile și obiectivele controlului intern. Noțiunea și elaborarea sistemelor de control intern

4. Scopurile principale ale controlului intern al băncii sunt asigurarea gestionării eficiente a băncii, desfășurarea activităților financiare într-un mod sigur și prudent, conforme cu prevederile legislației în vigoare, precum și protejarea intereselor deponenților și ale clienților.

5. Obiectivele principale ale controlului intern sunt: identificarea, monitorizarea adecvată și minimizarea riscurilor aferente activităților financiare desfășurate, exercitarea controlului asupra respectării de către bancă a legislației în vigoare, asigurarea securității informației, transparenței structurii de proprietate și de control asupra băncii, soluționării conflictelor de interese, asigurarea unui nivel necesar de securitate care ar corespunde naturii, caracterului și volumului tranzacțiilor efectuate.

6. Sistemele de control intern ale băncii reprezintă un proces în care sunt implicate organele de conducere ale băncii și personalul acesteia, indiferent de funcția ocupată, bazat pe procedee, metode, standarde, măsuri, inclusiv restricții (limitări), relații de emitere/autorizare-executare-raportare-control al tranzacțiilor și operațiunilor, precum și pe dispozițiile organelor de conducere ale băncii (în continuare – proceduri) în baza unei informații autentice, complete și actualizate, adaptate pentru realizarea scopurilor și obiectivelor controlului intern.

7. Sistemele de control intern ale băncii urmează să contribuie la sporirea veniturilor, minimizarea cheltuielilor, să asigure autorizarea și efectuarea cheltuielilor conform destinației, protejarea adecvată a activelor, limitarea și înregistrarea corectă a obligațiilor.

8. Băncile elaborează, organizează și implementează propriile sisteme de control intern, conform prezentului regulament, ținând cont de practica general acceptată în acest domeniu, inclusiv documentele Comitetului Basel și Directivele Uniunii Europene și le adaptează la activitatea lor.

9. În vederea asigurării condițiilor de realizare a scopurilor și obiectivelor controlului intern, la elaborarea, organizarea și implementarea sistemelor de control intern se iau în considerație volumul, numărul, tipul și diversitatea

tranzacțiilor, gradul de risc asociat cu fiecare domeniu de activitate, volumul controlului din partea organelor de conducere asupra activității zilnice, gradul de centralizare și/sau descentralizare a băncii, gradul de utilizare a resurselor tehnologiilor informaționale.

10. La elaborarea sistemelor de control intern se va determina domeniul aplicării și tipul procedeele de control intern care urmează a fi implementate.

11. La elaborarea, organizarea și implementarea sistemelor de control intern banca va lua în considerație costul stabilirii și menținerii acestora în raport cu beneficiile băncii. Factorul legat de cost nu poate servi drept motiv ce justifică neimplementarea unor procedee adecvate și eficiente de control intern.

12. Sistemele de control intern se elaborează și se adoptă de către bancă sub formă de reglementări interne scrise (politici, proceduri, regulamente, instrucțiuni etc.) și trebuie să corespundă legislației, inclusiv actelor normative ale Băncii Naționale.

III. Responsabilitățile organelor de conducere și a funcțiilor privind sistemele de control intern

13. Organele de conducere ale băncii sunt responsabile pentru gestiunea, controlul și revizuirea în mod regulat al sistemelor de control intern în vederea asigurării eficienței acestora. Evaluarea suficienței și eficienței sistemelor de control intern este responsabilitatea funcției de audit intern (secție, direcție, departament) în conformitate cu prevederile prezentului regulament, a cărei independență în activitate va fi asigurată prin subordonarea nemijlocită a acesteia consiliului băncii.

14. Funcția de audit intern efectuează evaluarea independentă a caracterului adecvat și a conformității activității băncii cu politicile și procedurile stabilite de aceasta, cu prevederile legislației și raportarea rezultatelor consiliului băncii, comisiei de cenzori și organului executiv.

15. Pentru asigurarea eficacității sistemelor de control intern banca trebuie să dispună de funcția de management al riscurilor și funcția de conformitate, a căror independență în activitate va fi asigurată prin subordonarea nemijlocită a acestora consiliului băncii.

Secțiunea 1. Responsabilitățile Consiliul Băncii

16. Consiliul băncii este responsabil pentru aprobarea unor sisteme adecvate și eficiente de control intern, prin intermediul elaborării și aprobării reglementărilor interne scrise în toate domeniile de activitate ale băncii, pentru asigurarea revizuirii periodice (cel puțin o dată pe an) a reglementărilor interne, precum și pentru supravegherea respectării acestora, a legislației, inclusiv a cerințelor Băncii Naționale. Consiliul are responsabilitatea finală pentru mediul de afaceri al băncii, strategia de risc și de soliditate financiară, precum și pentru modul în care banca își reglementează și organizează activitatea.

17. Consiliul băncii este responsabil pentru:

1) aprobarea și supravegherea implementării strategiei băncii, luând în considerare interesele financiare pe termen lung ale acesteia, apetitul, profilul și toleranța băncii la risc;

2) aprobarea și supravegherea implementării politicii de gestiune și control al riscurilor, de monitorizare eficientă a fiecărui risc în parte și, în mod integrat, pe întreg profilul de risc al băncii și politicii de conformitate a riscurilor;

3) stabilirea unor nivele acceptabile pentru riscurile aferente activității băncii și asigurarea unui sistem eficient de identificare, evaluare, monitorizare și control al acestora.

4) elaborarea unui cod de guvernare corporativă care să includă relațiile între organul executiv al băncii, consiliul acesteia, acționarii și alte persoane interesate, structurile (modul de organizare internă), prin intermediul cărora sunt stabilite obiectivele băncii și mijloacele de realizare a obiectivelor și monitorizate performanțele. De asemenea acest cod trebuie să includă atribuțiile și responsabilitățile angajaților băncii, precum și modul de administrare a activității băncii de către consiliu;

5) elaborarea unui cod de conduită și/sau a unui document echivalent care ar defini clar comportamentul acceptabil și inacceptabil al funcționarilor, inclusiv activitățile ilegale și asumarea de riscuri excesive pentru bancă;

6) elaborarea politicii de remunerare a angajaților băncii;

7) elaborarea politicii privind conflictele de interes;

8) elaborarea reglementărilor interne și instruirea angajaților băncii pentru prevenirea apariției și monitorizarea modului de soluționare a conflictelor de interese în cadrul băncii;

9) întreprinderea măsurilor necesare privind informarea organului executiv al băncii despre strategiile, politicile și codurile aprobate și supravegherea implementării de către acesta a strategiilor, politicilor și codurilor respective;

10) stabilirea competențelor și responsabilităților, elaborarea politicii de instruire a personalului în domeniul gestionării riscurilor.

18. Consiliul este responsabil de supravegherea activității organului executiv și urmează:

1) să monitorizeze acțiunile acestuia pentru a se asigura că acestea sunt în concordanță cu strategia și politica băncii, inclusiv nu depășesc limitele apetitului la risc;

2) să se întrunească regulat cu organul executiv;

3) să examineze și să revizuiască informațiile furnizate de către organul executiv;

4) să stabilească standarde de performanță pentru organul executiv conform obiectivelor pe termen lung, strategiei și solidității financiare a băncii, și să monitorizeze performanțele organului executiv aferente standardelor respective;

5) să asigure corespunderea experienței și cunoștințelor organului executiv caracterului și complexității activității și profilului de risc al băncii.

19. Consiliul băncii trebuie să fie organizat în cadrul ședințelor sale într-un astfel de mod, inclusiv în ceea ce privește mărimea, frecvența reuniunilor și

necesitatea comisiilor, încât să promoveze eficiența, să fie posibilă revizuirea și examinarea atentă a problemelor băncii în scopul menținerii eficienței.

20. Consiliul băncii trebuie cel puțin:

1) să definească practicile de guvernare pentru propria activitate și să dispună de mijloace necesare pentru a le revizui periodic. Acest lucru va contribui la crearea unei guvernării corporative eficiente și pentru alte subdiviziuni ale băncii și, în același timp, pentru alte părți interesate;

2) să mențină și să actualizeze periodic reglementările interne scrise ale băncii sau alte documente similare care stabilesc organizarea, drepturile, responsabilitățile și activitățile-cheie ale consiliului;

3) să susțină performanța prin practicarea evaluărilor periodice din punctul de vedere al integrității consiliului și a fiecărui membru în parte. În cazul în care consiliul are dubii privind performanța sau integritatea unui membru, urmează a fi întreprinse măsurile necesare pentru conformarea membrilor exigențelor aplicabile.

4) să întreprindă măsurile necesare pentru primirea periodică a informației veridice și complete despre activitatea băncii,

5) să întreprindă măsurile necesare pentru primirea în timp util a informațiilor despre deficiențele și încălcările reglementărilor interne scrise ale băncii și legislației în vigoare și să acționeze prompt pentru prevenirea și înlăturarea acestora.

21. Consiliul trebuie să cunoască și să înțeleagă structura organizatorică a băncii și riscurile pe care aceasta le generează.

22. Consiliul trebuie să fie constituit dintr-un număr suficient de membri care să fie în corespundere cu complexitatea și profilul de risc al băncii, numărul fiind definit de statutul băncii.

23 Consiliu băncii, în funcție de caracterul, complexitatea și volumul activității băncii, poate constitui unul sau mai multe comitete care să-l asiste în îndeplinirea atribuțiilor ce îi revin în procesul de gestiune a riscurilor. Consiliul băncii poate determina numărul și structura comitetelor pentru facilitarea propriilor activități. Aceste comitete nu sunt în drept de a prelua, iar consiliul nu este în drept de a delega atribuțiile sale, consiliului.

24 Membrii consiliului trebuie să fie conștienți de faptul că au responsabilități față de bancă și nu față de acționarii care i-au numit în funcție.

25 Membrii consiliului trebuie să dispună de acces la rapoartele auditului intern și extern, precum și la orice altă informație, pentru a consolida implementarea politicilor și procedurilor interne și a asigura că strategiile de afaceri corespund profilului de risc stabilit de către consiliul băncii.

26 În scopul îndeplinirii responsabilităților în cadrul guvernării corporative, consiliul băncii trebuie:

1) să stabilească o structură de guvernare conducere care va contribui la supravegherea eficientă a sucursalelor și/sau subdiviziunilor structurale ale băncii și care va ține seama de natura, amploarea și complexitatea diferitelor riscuri la care acestea sunt expuse;

- 2) să evalueze periodic structura de guvernare pentru a se asigura că aceasta rămâne a fi adecvată cu referință la dezvoltare, complexitate, extindere, etc.;
- 3) să aprobe politica guvernării corporative la nivel de grup pentru sucursalele sale, care include angajamentul de a îndeplini toate cerințele de guvernare aplicabile conform codului de guvernare corporativă aprobat de către adunarea generală a acționarilor;
- 4) să se asigure că sunt disponibile suficiente resurse pentru ca fiecare sucursală să îndeplinească atât standardele la nivel de grup cât și standardele individuale de guvernare;
- 5) să înțeleagă rolurile și relațiile dintre sucursală și banca-mamă;
- 6) să dispună de mijloace adecvate pentru monitorizarea fiecărei sucursale în conformitate cu toate cerințele aplicabile de guvernare;
- 7) să verifice calitatea rezultatelor evaluării controalelor interne efectuate de către funcția de audit intern.

Secțiunea 2. Responsabilitățile președintelui consiliului

27 Președintele consiliului asigură funcționarea eficientă a consiliului băncii și menține relații de încredere cu membrii consiliului.

28 Președintele se asigură că luarea deciziilor de către consiliu se bazează pe informații complete și veridice.

29 Președintele promovează și încurajează discuțiile critice și se asigură că au fost expuse toate opiniile și au fost discutate toate propunerile în cadrul procesului de luare a deciziilor.

Secțiunea 3. Responsabilitățile organului executiv

30 Organul executiv al băncii este responsabil de organizarea și implementarea sistemelor de control intern, aprobate de către consiliul băncii. În acest scop organul executiv urmează să elaboreze și să aprobe acte interne subordonate reglementărilor aprobate de către consiliul băncii.

31 Organul executiv trebuie să asigure că activitățile băncii corespund strategiei de activitate, apetitului la risc și politicilor aprobate de către consiliu.

32 Organul executiv:

1) asigură, în baza regulamentelor aprobate de către consiliul băncii în acest sens, realizarea adecvată a atribuțiilor personalului, a administratorilor, inclusiv a organului executiv, astfel încât să se promoveze responsabilitatea și transparența;

2) implementează sisteme adecvate de gestiune a riscurilor la care este expusă banca conform reglementărilor aprobate de către consiliul băncii;

33 Organul executiv este responsabil față de consiliul pentru performanța băncii.

34 Organul executiv trebuie să cunoască și să înțeleagă structura organizatorică a băncii și riscurile pe care aceasta le generează.

Secțiunea 4. Responsabilitățile comisiei de cenzori

35 Comisia de cenzori își desfășoară activitatea în conformitate cu art.20 din Legea instituțiilor financiare, art.71 și 72 din Legea privind societățile pe acțiuni. Comisia de cenzori va avea cel puțin următoarele responsabilități:

- 1) de a evalua funcționarea sistemelor de control intern ale băncii în vederea asigurării respectării legilor și regulamentelor aplicabile băncii;
- 2) de a evalua activitatea auditului intern;
- 3) de a examina rapoartele de control ale auditului intern, inclusiv recomandările acestuia și modalitățile de implementare ale lor;
- 4) de a conlucra cu auditorii externi;
- 5) de a determina securitatea și corectitudinea informației prezentate conducerii băncii și utilizatorilor externi;
- 6) de a elabora recomandări pentru conducerea băncii în vederea selectării de către aceasta a auditului extern;
- 7) de a asigura existența sistemului de raportare a informațiilor relevante, complete și oportune consiliului băncii și organului executiv.

Comisia de cenzori prezintă rapoartele consiliului băncii și/sau adunării generale a acționarilor.

Secțiunea 5. Rolul și responsabilitățile funcției de audit intern

36 Auditul intern este parte integrantă a sistemului de control intern, organizat și menținut de organele de conducere ale băncii și se deosebește de funcția de control primar al unei unități de control care asigură controlul zilnic asupra tranzacțiilor și operațiunilor.

37 Banca va dispune de o funcție independentă de audit intern, aflată sub directa responsabilitate a consiliului băncii care va asigura dreptul funcției de audit intern:

- 1) de inițiativă privind comunicarea cu orice angajat al băncii;
- 2) de a examina orice activitate a oricărei subdiviziuni din structura băncii;
- 3) de a avea acces la orice înregistrări, fișiere și informații interne, inclusiv la informațiile destinate conducerii băncii;
- 4) de a avea acces la procesele – verbale și alte materiale cu caracter similar ale tuturor organelor de decizie și consultative, care sunt relevante pentru îndeplinirea atribuțiilor.

În cazul în care banca este sucursală a unei bănci străine, funcția de audit intern se conformează principiilor auditului intern stabilite de către banca din țara respectivă, cu condiția respectării cerințelor stabilite de legislația națională și în prezentul Regulament.

38 Obiectivele funcției de audit intern

Funcția auditului intern are drept scop realizarea, cel puțin, a următoarelor obiective: 1) asigurarea respectării politicilor și procedurilor interne ale băncii în cadrul tuturor activităților și structurilor;

2) evaluarea calității politicilor și procedurilor interne, inclusiv de control, astfel încât acestea să fie suficiente și adecvate activității desfășurate de către bancă;

3) îmbunătățirea proceselor de management al riscurilor, de control și de conducere a activității băncii.

În vederea asigurării eficienței funcției de audit intern o importanță considerabilă o au: independența față de managementul operațional și raportarea directă consiliului băncii, accesul la informație și regimul de comunicare a datelor, nivelul profesional al personalului și cultura corporativă, implementarea în termene rezonabile a recomandărilor funcției de audit intern.

39 Responsabilitățile funcției de audit intern

Responsabilitatea de bază a funcției de audit intern constă în evaluarea independentă, imparțială și obiectivă a activităților desfășurate de către bancă, în vederea îmbunătățirii indicatorilor de activitate ale acesteia prin aplicarea sistematică și ordonată a metodelor de evaluare și perfecționare a sistemului de control intern în cadrul băncii.

În vederea atingerii obiectivelor, funcția de audit intern are cel puțin următoarele responsabilități:

1) să elaboreze, să implementeze și să revizuiască cel puțin anual programul (planul) de audit intern aprobat de către consiliul băncii;

2) să asigure evaluarea eficienței și a gradului de adecvare ale sistemului de control intern și ale SMSI ca parte componentă a acestuia;

3) să asigure respectarea politicilor și proceselor băncii în cadrul tuturor activităților și structurilor;

4) să revizuiască politicile, procesele și mecanismele de control astfel încât acestea să rămână a fi suficiente și adecvate activității desfășurate;

5) să asigure evaluarea cadrului metodologic privind analiza și gestiunea riscurilor în cadrul băncii, a modului de implementare și aplicare a acestuia, precum și a eficacității procedurilor de gestiune a riscurilor în atingerea obiectivelor cu privire la controlul intern în cadrul băncii;

6) să verifice procesul de monitorizare continuă a riscurilor ce ar putea afecta activitățile financiare (riscul de credit, ratei dobânzii, valutar, de lichiditate, de țară, operațional, inclusiv riscul tehnologiilor informaționale, de transfer, de imagine și alte riscuri, care pot apărea în cadrul desfășurării activității financiare a băncii);

7) să verifice efectuarea analizei curente a situației financiare, inclusiv a capitalului în funcție de nivelul riscurilor asumate de bancă;

8) să verifice și să analizeze starea controlului intern în subdiviziunile băncii, precum și s-o aprecieze în modul corespunzător;

9) să controleze implementarea codului de guvernare corporativă;

10) să efectueze analiza scenariilor de testare la stres și să evalueze eficiența acestora, ținând cont de posibilele evenimente sau modificări în condițiile de piață care pot afecta activitatea băncii;

11) să verifice registrele contabile și de altă natură și să analizeze tranzacțiile, confruntându-le cu rapoartele financiare;

12) să organizeze și să asigure controlul permanent prin intermediul inspecțiilor și reviziilor sistematice ale activității subdiviziunilor băncii privind corespunderea acțiunilor acestora prevederilor legislației, procedurilor și documentelor interne care reglementează activitatea și definește politica băncii, precum și instrucțiunilor lor funcționale;

13) de sine stătător și/sau în comun cu alte organe și persoane cu funcții de răspundere să examineze cazurile de încălcare de către funcționarii băncii a legislației, documentelor interne care reglementează activitatea și definesc politica băncii, deciziilor organelor de conducere a băncii și instrucțiunilor lor funcționale;

14) să emită recomandări ca urmare a controlului în scopul prevenirii apariției ulterioare repetate a încălcărilor și neajunsurilor depistate, precum și în vederea necesității optimizării și dezvoltării activității;

15) să supravegheze implementarea recomandărilor emise ca urmare a controlului și să monitorizeze lichidarea încălcărilor și neajunsurilor depistate;

16) să asigure întocmirea documentației aferente fiecărui control și să elaboreze concluziile privind rezultatele controlului, care reflectă toate problemele examinate în cadrul controlului, neajunsurile și încălcările depistate, propunerile asupra lichidării acestora;

17) să prezinte concluzii privind rezultatele controalelor consiliului băncii, comisiei de cenzori, organului executiv și subdiviziunilor corespunzătoare pentru luarea măsurilor de lichidare a încălcărilor și neajunsurilor, precum și în scopul analizei și sau evaluării activității unor funcționari ai băncii;

18) să informeze la timp, conform reglementărilor interne ale băncii, consiliul băncii despre:

a) riscurile semnificative și riscurile depistate în mod repetat, care ar prejudicia reputația băncii sau activitatea băncii;

b) deficiențele în actele interne sau în funcționarea subdiviziunilor și/sau cazurile de încălcare de către funcționari a prevederilor legislației, reglementărilor interne, care ar putea afecta activitatea băncii;

c) măsurile luate de către conducătorii subdiviziunilor controlate privind lichidarea încălcărilor comise și rezultatele acestora;

d) realizarea planului anual de audit și efectuarea în caz de necesitate a unor ajustări motivate.

19) să efectueze cercetări și investigații pentru conducerea băncii la cererea acesteia, să exprime opinii privind respectarea cerințelor de control intern, să acorde consultanță privind modul de derulare a unor tranzacții, procese sau activități pentru conducerea băncii, în situațiile în care nu va fi afectată obiectivitatea și imparțialitatea auditului intern;

20) să controleze organizarea lucrului privind studierea de către funcționarii băncii a legislației, reglementărilor interne ale băncii, pornind de la funcțiile pe care le dețin;

21) să evalueze eficiența externalizării activităților băncii și să determine riscurile care pot afecta desfășurarea activității băncii și respectarea legislației în vigoare;

22) să coordoneze cu auditorul extern al băncii informația necesară în vederea discutării sectoarelor de risc identificate și a măsurilor întreprinse;

23) să verifice prin intermediul reglementărilor sale respectarea codului de guvernare corporativă.

40 Crearea și organizarea funcției de audit intern

Banca creează și își organizează funcția de audit intern în conformitate cu prezentul regulament, ținând cont de cel puțin următoarele principii:

1) subdiviziunea auditului intern funcționează în baza regulamentului intern cu privire la auditul intern, aprobat de către consiliul băncii, care include informația cu privire la modul de organizare, drepturile și obligațiile, conlucrarea cu alte subdiviziuni ale băncii etc. Regulamentul va fi adus la cunoștința întregului personal al băncii;

2) structura și numărul funcționarilor subdiviziunii auditului intern se determină de către consiliul băncii. Personalul scriptic va fi suficient pentru realizarea scopurilor și obiectivelor controlului intern și pentru soluționarea problemelor legate de acesta și nu va fi implicat în efectuarea nemijlocită sau evidența tranzacțiilor și/sau a operațiunilor băncii;

3) conducătorul subdiviziunii de audit intern se numește în funcție prin hotărârea consiliului băncii. Pentru acceptarea în funcție a candidatului, consiliul băncii evaluează capacitățile (competența profesională) acestuia în vederea îndeplinirii sarcinilor. În cazul numirii și/sau demiterii conducătorului subdiviziunii de audit intern banca este obligată să notifice Banca Națională despre acest fapt;

4) competența profesională a fiecărui auditor intern este esențială pentru buna funcționare a auditului intern al băncii. Personalul funcției de audit intern trebuie să aibă calificările necesare, experiența în domeniu, calitățile personale și profesionale care să îi permită să desfășoare activitățile specifice de audit. Formarea continuă și dezvoltarea profesională a auditorilor interni trebuie să fie asigurată pe baza unui plan anual de instruire;

5) modul de raportare curentă de către auditul intern, prevăzut în regulamentul cu privire la auditul intern al băncii, va include raportarea către consiliul băncii și organul executiv cât mai curând posibilă după finisarea controalelor de către auditul intern. Pe lângă raportarea curentă, auditul intern, cel puțin o dată pe an, întocmește un raport către consiliul băncii care include o analiză a activității prin prisma plusului de valoare adus de auditul intern activităților băncii, precum și gradul de realizare a planului anual de audit intern.

Secțiunea 6. Rolul și responsabilitățile funcției de gestiune a riscurilor

41 Banca va dispune de o funcție independentă de gestiune a riscurilor, aflată sub directă responsabilitate a consiliului băncii. Banca trebuie să numească un membru al consiliului care va fi responsabil de supravegherea activității funcției de gestionare a riscurilor. Interacțiunea dintre funcția de gestiune a riscurilor și consiliu băncii trebuie să se producă permanent.

42 Funcția de gestiune a riscurilor trebuie să dispună de o suficientă autoritate, independență și resurse care să îi permită să ia o anumită poziție sau să se opună în cadrul procesului decizional. Funcția de gestiune a riscurilor nu trebuie să aibă responsabilități de conducere sau responsabilități financiare de generare a profitului în banca, dar să aibă suficientă autoritate în cadrul băncii de a influența deciziile ce țin de expunerea băncii la risc.

43 Personalul responsabil de gestiunea riscurilor trebuie să se implice activ la elaborarea strategiilor băncii, precum și în procesul decizional aferent activităților desfășurate de către bancă.

44 Personalul responsabil de gestiunea riscurilor trebuie să participe la procesul de aprobare a noilor produse sau a schimbărilor semnificative ale caracteristicilor produselor existente, precum și să participe la procesul de aprobare a tranzacțiilor individuale semnificative ca valoare sau riscuri.

45 Funcția de gestiune a riscurilor este responsabilă, cel puțin, pentru următoarele:

- 1) identificarea riscurilor la care este supusă banca; evaluarea acestor riscuri și a expunerii reale a băncii la riscurile respective;
 - 2) monitorizarea expunerii la risc, poziția capitalului și lichiditatea;
 - 3) monitorizarea și evaluarea consecințelor acceptării anumitor riscuri, măsurilor de atenuare a impactului acestora și corespunderii nivelului riscurilor marjei de toleranță;
 - 4) raportarea către organele de conducere ale băncii și emiterea recomandărilor.
- Funcția de gestiune a riscurilor nu trebuie să fie limitată în dreptul de acces la informațiile și procesele considerate necesare pentru a-și forma opinia și a trage anumite concluzii.

46 Personalul funcției de gestiune a riscurilor trebuie să dispună de suficientă experiență și calificări, inclusiv cunoștințe referitor la piață, la produse, în managementul riscului, privind profilul de risc al băncii, astfel încât să poată avea un rol semnificativ în procesul de identificare, măsurare și evaluare a riscurilor.

47 Șeful funcției de gestionare a riscurilor comunică direct membrilor organului executivi cu privire la evoluțiile contrare toleranței la risc stabilite și strategiei și politicii băncii. Șeful funcției de gestionare a riscurilor raportează direct consiliului băncii sau, după caz, comisiei de cenzori și/sau comitetului de gestionare a riscurilor.

48 Șeful funcției de gestionare a riscurilor se numește în funcție prin hotărârea consiliului băncii. Pentru acceptarea în funcție a candidatului, consiliul băncii trebuie să evalueze capacitățile (competența profesională) acestuia în vederea îndeplinirii sarcinilor în mod adecvat. În cazul numirii și/sau demiterii conducătorului funcției de gestionare a riscurilor banca este obligată să notifice Banca Națională despre acest fapt.

Secțiunea 7. Rolul și responsabilitățile funcției de conformitate

49 Banca va dispune de o funcție independentă de conformitate, aflată sub directa responsabilitate a consiliului băncii.

50 Rolul funcției de conformitate este de a asista organele cu funcție de conducere în identificarea, evaluarea, monitorizarea și raportarea riscului de conformitate asociat activităților desfășurate de aceasta prin oferirea de consultanță privind conformitatea activității desfășurate cu prevederile cadrului de reglementare, ale normelor și standardelor proprii, precum și ale codurilor de conduită stabilite și prin furnizarea de informații legate de evoluțiile în acest domeniu.

51 Banca trebuie să dispună de o politică cu privire la riscul de conformitate, aprobată de către consiliul băncii, care să stabilească o funcție de conformitate independentă, permanentă și eficace. Consiliul băncii trebuie să analizeze, cel puțin o dată pe an, politica de conformitate și implementarea acesteia. Organul executiv al băncii trebuie să comunice politica de conformitate, să asigure că aceasta este respectată și să raporteze, cel puțin anual, consiliului în legătură cu administrarea riscului de conformitate.

52 Politica de conformitate a unei bănci trebuie să conțină principiile de bază urmate de întreg personalul, inclusiv de organele cu funcție de conducere, și să determine procesele prin intermediul cărora riscurile de conformitate sunt identificate și administrate la toate nivelurile băncii.

53 Consiliul băncii trebuie să ia măsurile necesare pentru a se asigura că banca se poate baza pe o funcție de conformitate permanentă și independentă, care beneficiază de resurse suficiente și care este în corespundere cu natura, dimensiunea și complexitatea activității desfășurate de bancă. Responsabilitatea de supraveghere a activității funcției de conformitate va fi delegată unuia din membrii consiliului băncii.

54 Personalul care îndeplinește funcția de conformitate trebuie să emită recomandări organelor de conducere ale băncii cu privire la respectarea legilor, regulilor și standardelor, inclusiv evaluarea și informarea acestora despre situația actualizată la zi în domeniul respectiv și despre posibilul impact al oricăror schimbări asupra băncii.

55 Responsabilitățile funcției de conformitate trebuie să fie îndeplinite în baza unui program, care trebuie să cuprindă cel puțin: implementarea și revizuirea politicilor și procedurilor specifice, evaluarea riscului de conformitate, testarea și informarea personalului asupra aspectelor de conformitate.

56 Personalul care îndeplinește funcția de conformitate are dreptul:

- 1) să comunice din proprie inițiativă cu orice angajat al băncii și să aibă acces la orice înregistrări sau documente necesare pentru a-i permite îndeplinirea responsabilităților sale;
- 2) să facă recomandări în scopul corectării situațiilor de neconformitate constatate.

57 Personalul care îndeplinește funcția de conformitate trebuie:

să verifice dacă noile produse și noile proceduri sunt în conformitate cu cadrul de reglementare în vigoare și cu orice amendamente ale acestuia incluse în acte normative adoptate, ale căror prevederi vor deveni aplicabile ulterior;

2) să elaboreze și să aplice metodologii de evaluare a riscului de conformitate, prin utilizarea unor indicatori de performanță, care pot fi dezvoltați prin prelucrarea, agregarea sau filtrarea datelor ce indică potențiale probleme de conformitate;

3) să monitorizeze și să testeze conformitatea pe baza unor testări relevante și să comunice rezultatele potrivit liniilor de raportare ale băncii, în conformitate cu procedurile interne de administrare a riscurilor.

58 Șeful personalului care exercită funcția de conformitate trebuie să informeze organul executiv cu privire la investigațiile sale legate de posibile încălcări ale politicii de conformitate. În cazul în care, pe parcursul investigațiilor, se constată nereguli sau încălcări ale politicii de conformitate, el trebuie să raporteze direct consiliului băncii.

59 Șeful personalului care exercită funcția de conformitate raportează în mod regulat organelor de conducere ale băncii asupra oricăror aspecte legate de riscul de conformitate.

60 Personalul funcției de conformitate trebuie să aibă calificările necesare, experiența în domeniu și calitățile personale și profesionale care să îi permită să desfășoare aceste activități specifice. Personalul funcției de conformitate trebuie să aibă o bună cunoaștere a cadrului de reglementare și a standardelor profesionale și de etică, precum și a impactului acestora asupra operațiunilor băncii.

IV. Cerințe privind controlul intern

Secțiunea 1. Cerințe de ordin general

61 Obiectivele sistemelor de control intern

Sistemele de control intern vor asigura cel puțin că:

1) activitățile sunt planificate și conduse în mod ordonat, prudent și eficient;

2) tranzacțiile și operațiunile sunt efectuate, iar angajamentele sunt îndeplinite în conformitate cu limitele competenței administratorilor și a funcționarilor băncii;

3) organele de conducere sunt capabile și asigură protejarea activelor și controlul tranzacțiilor cu pasivele, existența măsurilor de minimizare a riscului pierderilor, încălcărilor și fraudelor, erorilor, precum și a măsurilor de identificare a acestora în timp util;

4) registrele contabile și alte registre oferă informație veridică, completă și oportună;

5) organele de conducere sunt capabile să administreze în mod regulat și în timp util nivelul adecvat al capitalului, lichidității, profitabilității și calității activelor băncii;

6) organele de conducere sunt capabile să identifice, să evalueze în mod regulat și să determine riscul pierderilor în procesul efectuării tranzacțiilor și

rezervele necesare pentru eventuale pierderi de la credite și alte active, precum și de la angajamentele extrabilanțiere și obligațiunile contingente;

7) organele de conducere sunt capabile să asigure întocmirea rapoartelor complete, corecte și oportune în conformitate cu actele normative;

8) guvernarea corporativă eficientă permite organelor de conducere să urmărească obiectivele ce sunt în interesul băncii și facilitează monitorizarea eficientă a activității acesteia;

9) organele de conducere sunt capabile să organizeze, să supravegheze și să verifice în mod regulat integritatea fizică a proprietății băncii și a mijloacelor de securitate.

Secțiunea 2. Cerințele privind activitățile și procedeele de control intern

62 Activitățile de control intern sunt parte integrantă a activităților de bază ale băncii necesare pentru dirijarea prudentă a proceselor de business și a relațiilor de afaceri ale acesteia.

63 Activitățile de control intern urmează să fie adaptate specificului activității băncii și să corespundă modului în care activitatea acesteia este structurată, organizată și gestionată, tipului, volumului, numărului și complexității tranzacțiilor și operațiunilor efectuate.

64 Activitățile de control intern se realizează în conformitate cu procedeele de control intern și includ cel puțin următoarele:

- 1) controale organizatorice și administrative;
- 2) metode de dirijare a activității;
- 3) separarea funcțiilor și obligațiilor;
- 4) procedee de autorizare și aprobare a activităților;
- 5) procedee de ținere a evidenței;
- 6) procedee de securitate;
- 7) procedee de verificare;
- 8) procedee de evaluare;
- 9) procedee de gestiune și control al riscurilor;
- 10) procedee de asigurare a continuității activității

65 Controale organizatorice și administrative

Banca va elabora și va dispune cel puțin de:

1) documente concise și explicite despre obiectivele politicilor și strategiilor pe termen scurt și pe termen lung ale băncii;

2) un cod de guvernare corporativă, care va include cel puțin standardele minime necesare prevăzute în anexa nr.3 din prezentul regulament;

3) documente aferente reglementării proceselor de externalizare ale unor activități, care să determine inclusiv cerințele cu privire la modul de ajustare și perfecționare a sistemului de control intern, de management al securității informației, a sistemului de raportare internă și a funcțiilor auditului intern, pentru

a asigura că activitățile externalizate nu afectează capacitatea băncii de a desfășura o guvernare corporativă eficientă.

4) proceduri interne în care se descriu funcțiile și obligațiile funcționarilor, modul de raportare și comunicare;

5) un document cu descrierea clară a politicii și procedeele contabile; proceduri de deschidere/modificare/închidere a conturilor bancare;

6) documente care să conțină descrierea procedeele privind controalele operaționale zilnice, automatizate și manuale; documentele de evidență contabilă și sistemele de control, inclusiv un registru al schimbărilor din sistem, în care se indică data și numele persoanelor care au autorizat și realizat implementarea acestora;

7) un registru cu semnăturile persoanelor autorizate, inclusiv speciemele de semnături, determinând pentru fiecare dintre aceste persoane limita competenței (împuternicirilor) lor; registrul va fi actualizat în funcție de modificarea circumstanțelor aferente subiectelor specificate în registru;

8) un registru cu subiectele discutate la adunările generale ale acționarilor; un registru cu notele de serviciu interne; corespondența cu organele de drept cu privire la credite;

9) proceduri de planificare, de autorizare și inițiere a noilor tipuri de activitate, incluzând descrierea riscurilor aferente și evaluarea nivelului de risc, limitele admisibile ale riscului, procedeele pentru ținerea evidenței contabile, o descriere a metodelor folosite pentru stabilirea tarifelor și prețurilor, alte registre;

10) un cod de conduită a angajaților;

11) un program de instruire a angajaților, măsurile necesare pentru a asigura:

a) cunoașterea de către angajați a obligațiilor și împuternicirilor lor, a tuturor schimbărilor sau a performanțelor din cadrul băncii;

b) repartizarea funcțiilor, obligațiilor și împuternicirilor între angajați și verificarea competenței lor;

c) corespunderea aptitudinilor profesionale și personale ale angajaților cu funcțiile, obligațiile și împuternicirile lor;

12) proceduri clare privind cunoașterea proprietarilor direcți, indirecti ai acțiunilor băncii, a beneficiarilor efectivi, inclusiv cunoașterea de către bancă a eventualelor activități în comun concertate ale acestora, precum și legăturile între acționarii băncii și debitorii săi;

13) proceduri clare privind cunoașterea persoanelor afiliate băncii, inclusiv cunoașterea tuturor criteriilor de afiliere a membrilor consiliului băncii și banca;

14) proceduri privind securitatea activelor băncii față de furt, abuz, utilizare incorectă și față de orice formă de distrugere;

15) procedee de evaluare independentă și obiectivă a gajului, ce vor stabili modalitatea de selectare a persoanelor pentru evaluarea gajului, care pot fi persoane terțe sau o subdiviziune separată subordonată consiliului băncii, metode de monitorizare a valorii gajului, metode de evaluare a oportunității și corectitudinii metodologiei aplicate de către evaluator la estimarea valorii gajului;

- 16) un document care va conține un program (plan) de audit intern și care va fi aprobat și revizuit de consiliul băncii cel puțin anual;
- 17) politici de remunerare;
- 18) politica de selectare și evaluare a gradului de adecvare a administratorilor.

66 Metode de dirijare a activităților

Banca urmează să efectueze cel puțin următoarele:

1) să monitorizeze cu periodicități stabilite (permanent, zilnic, săptămânal și/sau lunar) mărimea expunerilor sale la risc, confruntându-le cu limitele stabilite, să întocmească rapoarte pe marginea acestei monitorizări, indicând în special pozițiile de risc care au depășit limitele stabilite. Aceste limite vor corespunde timpului, volumului și tipului tranzacțiilor efectuate și vor include, după caz, date referitor la contrapartide, ramurile economice, așezarea geografică a țării, lichiditatea, devierea ratelor dobânzii și limitele poziției cu privire la valorile mobiliare, precum și limitele pentru pozițiile deschise (pe parcursul zilei și overnight) la operațiunile valutare, operațiunile futures, opțiuni, tranzacții swap, etc.;

2) să elaboreze proceduri de identificare, raportare și lichidare a încălcărilor și neajunsurilor în activitate; să dispună de explicații scrise privind acțiunile aprobate referitor la pozițiile care depășesc limitele admisibile; să elaboreze sisteme care asigură evaluarea corectă și sistematică a angajamentelor în raport cu aceste limite și indică pozițiile care sunt pe cale de a depăși limitele admisibile astfel ca, în caz de necesitate, organele de conducere să poată lua măsurile de rigoare;

3) să elaboreze proceduri care asigură transmiterea în mod regulat și în timp util a informației veridice și complete organelor de conducere ale băncii;

4) să verifice în mod regulat realizarea politicii stabilite și a procedurilor legate de efectuarea tranzacțiilor de creditare; să verifice și să evalueze regulat calitatea portofoliului de credite, a creditelor individuale și a tranzacțiilor care cuprind plăți în avans, a garanțiilor acordate etc., în vederea depistării în timp util a problemelor legate de tranzacțiile respective, oferind organelor de conducere posibilitatea de a evalua impactul lor asupra activității băncii, dar în special asupra stabilității acesteia;

5) să verifice periodic, în conformitate cu politicile interne ale băncii, profiturile realizate și nerealizate și pierderile care rezultă din activele financiare disponibile pentru vânzare;

6) periodic, în conformitate cu politicile interne ale băncii, să verifice sursa, concentrarea depozitelor și să analizeze probabilitatea retragerii înainte de termen a acestora.

7) să verifice lunar rapoartele privind rezultatele actuale și să analizeze performanța, atât separat, cât și în mod consolidat în comparație cu bugetele operaționale și cu rezultatele perioadei contabile precedente;

8) să examineze permanent prevederile legislației, inclusiv cele ale actelor normative ale Băncii Naționale, în scopul stabilirii corespunderii activității băncii

cu cerințele legislației; să verifice conformitatea datelor din rapoartele privind activitatea băncii cu aceste cerințe;

9) să obțină, să dețină și să actualizeze în conformitate cu anexele nr.1 și nr.2 la prezentul regulament documente și informații relevante privind:

a) acționarii și proprietarii indirecti, inclusiv beneficiarii efectivi ai cotelor de participare la capitalul băncii;

b) debitorii băncii, care au beneficiat de credite și leasing financiar, inclusiv proprietarii direcți, indirecti și beneficiarii efectivi ai acestora, cu excepția:

- băncilor debitoare care au beneficiat de credite și leasing financiar;

- debitorilor, cărora banca le-a acordat credite și leasing financiar, al căror sold total pentru un debitor constituie până la 50 mii lei inclusiv – în cazul persoanei fizice, până la 200 mii lei inclusiv – în cazul întreprinzătorului individual, avocatului, notarului, titularului patentei și până la 400 mii lei inclusiv – în cazul persoanei juridice;

c) existența sau lipsa afilierii membrilor consiliului băncii față de aceasta, cu excepția afilierii determinate prin calitatea de membru al consiliului băncii.

10) să verifice statutul fiscal și obligațiile băncii în baza legislației fiscale;

11) să verifice regulat (cel puțin de două ori pe an) starea tehnică a mijloacelor de securitate fizică a băncii și a activelor acesteia.

Metodele de dirijare, modul în care informația este acumulată, evaluată, prezentată, gradul de detaliere a acesteia vor varia în funcție de nivelul managementului care gestionează informația în cauză. În mod similar, importanța și metodele vor determina nivelul corespunzător al managementului necesar pentru îndeplinirea indicațiilor.

67 Separarea funcțiilor și obligațiilor

Separarea funcțiilor și obligațiilor reduce riscul manipulării intenționate, infrațiilor sau al erorilor, mărind eficiența controlului asupra tranzacțiilor și operațiunilor băncii. Funcțiile care urmează să fie separate sunt: de autorizare/aprobare, de executare, de înregistrare, de custodie (păstrare), de elaborare a registrelor și sistemelor de înregistrări și evidență electronică (computerizată) și aplicarea lor în operațiunile zilnice.

Banca va dispune de proceduri pentru a asigura respectarea cel puțin a următoarelor prevederi:

1) diferite persoane sunt responsabile pentru păstrarea registrelor, activelor, autorizarea, inițierea și supravegherea tranzacțiilor și angajamentelor asumate;

2) separarea se face în așa fel, încât nici o persoană să nu poată în mod intenționat sau neintenționat să-și însușească nelegitim activele, să falsifice informațiile sau să înregistreze incorect tranzacțiile și operațiunile fără ca acest fapt să fie depistat ulterior.

68 Procedeele de autorizare și aprobare a activităților

Prin autorizare se înțelege procesul de luare a deciziilor de către persoanele împuternicite de a expune banca la risc sau de a distribui riscurile existente.

Prin aprobare se înțelege procesul de acceptare, de admitere în practică prin intermediul anumitor tranzacții și operațiuni de către persoanele împuternicite a deciziilor persoanelor autorizate de a expune banca la risc sau de a distribui riscurile existente. În unele circumstanțe aceste procese au loc simultan.

Banca va dispune de proceduri pentru a asigura cel puțin:

1) efectuarea tranzacțiilor și operațiunilor în conformitate cu deciziile și împuternicirile managementului băncii;

2) realizarea politicii de autorizare/aprobare care prevede stabilirea și respectarea limitelor împuternicirilor (autorizărilor) generale și speciale; condițiile acordării de către președintele și vicepreședinții băncii a unei autorizări/aprobări speciale asupra unei autorizări/aprobări generale;

3) efectuarea tranzacțiilor și operațiunilor legate de autorizările/aprobările descrise la sub-punctele 1) și 2) în corespundere cu aceste autorizări/aprobări.

69 *Procedeele de evidență*

Banca va dispune de proceduri de evidență pentru a asigura cel puțin:

1) înregistrarea corectă a tranzacțiilor autorizate/aprobate, existente și viitoare, spot, forward sau orice alt tip de instrumente derivate în registrele contabile în așa fel, încât ele să poată fi înregistrate în bilanț în perioada în care acestea sunt reflectate, și în raportul de profit și pierderi în perioada la care se referă;

2) imposibilitatea înregistrării tranzacțiilor fictive;

3) existența de facto a activelor și pasivelor trecute în registrele contabile sau în alte tipuri de registre;

4) trecerea zilnică în registru a tranzacțiilor și balansarea conturilor la sfârșitul fiecărei zile;

5) efectuarea controlului complet și eficient asupra registrelor contabile și sistemelor de înregistrări și evidență electronice (computerizate);

6) verificarea corectitudinii aritmetice a înregistrărilor; păstrarea și controlul totalurilor, verificărilor, conturilor de regularizare și bilanțurilor de verificare; verificarea prin sistemul de evidență contabilă a documentelor; raportarea către organele executive a erorilor și divergențelor depistate;

7) evidența documentelor în baza cărora s-a înregistrat o tranzacție și care demonstrează că aceasta a fost trecută în evidența contabilă sau alte registre;

8) existența registrului persoanelor autorizate și a justificării acordării creditelor la nivel de sucursală, în cazul în care creditul trecut în registrele contabile ale sucursalei băncii străine este acordat în baza dispoziției băncii căreia aparține sucursala;

9) reflectarea completă, adecvată și în timp util în evidența contabilă a băncii a tuturor tranzacțiilor efectuate.

70 *Procedeele de securitate*

Banca va dispune de proceduri de securitate pentru a asigura cel puțin:

1) securitatea și custodia fizică a activelor proprii, atribuirea responsabilității anumitor persoane autorizate, ale căror funcții nu au tangență cu ținerea evidenței contabile;

2) limitarea atât a accesului fizic direct, cât și a celui documentar indirect la active și bunuri prin acordarea accesului doar persoanelor autorizate;

3) securitatea și custodia bunurilor deținute în numele clienților sau altor persoane fie în numele lor, fie în numele unei persoane numite în locul lor;

4) protejarea registrelor contabile și a altor tipuri de registre ale băncii;

Procedurile de securitate includ sisteme și echipamente de protecție, în special, precauții fizice pentru activele și bunurile portabile, negociabile, de schimb și cele la purtător, prin utilizarea cartotecilor încuiate pentru cambiile bancare, certificatelor de depozit și a altor formulare de evidență strictă neutilizate, precum și a caselor de bani ignifuge pentru protecția mijloacelor bănești și a titlurilor de valoare etc. Societatea ce urmează să asigure securitatea băncii nu trebuie să fie persoană afiliată băncii și/sau angajaților acesteia

71 *Procedeele de verificare*

Banca va dispune de proceduri de verificare pentru a asigura cel puțin:

1) confruntarea regulată și în timp util a registrelor contabile cu activele, documentele și conturile de regularizare respective. Periodicitatea verificării depinde de volumul și tipul tranzacțiilor trecute printr-un anumit cont verificat și de mărimea contului de bilanț;

2) determinarea naturii și a volumului diferențelor depistate în urma verificării; investigarea pozițiilor de verificare și verificarea clearingului ulterior, după caz, ajustarea registrelor contabile cu autorizarea nivelului respectiv de management;

3) argumentarea divergențelor dintre bilanțurile de la finele unei perioade contabile și de la începutul altei perioade, precum și investigarea și raportarea oricăror altor divergențe nivelului corespunzător de management;

4) schimbul rapid de confirmări ale tranzacțiilor printr-o persoană terță, inclusiv schimbul manual, folosind serviciile poștale sau metodele de transmitere electronică;

5) organizarea, realizarea și verificarea controlului primar zilnic asupra tranzacțiilor și operațiunilor derulate și celor anulate;

6) verificările periodice în funcție de numărul, tipul, volumul tranzacțiilor și operațiunilor.

72 *Procedeele de evaluare*

Banca va dispune de proceduri de evaluare pentru a asigura la un nivel minim că:

1) activele deținute în scopuri comerciale sunt reevaluate în mod regulat la prețurile verificate independent de alte persoane care au tangență cu activele respective (în general acest lucru ține de competența oficiului de sprijin (back/middle office));

2) valoarea activelor, pasivelor, drepturilor și obligațiilor extrabilanțiere este revizuită și evaluată regulat, dar nu mai puțin de o dată pe an (cu excepția mijloacelor fixe (clădiri, construcții speciale) a căror valoare se modifică neînsemnat – evaluarea este determinată de politica de contabilitate a băncii);

3) se formează și se înregistrează rezerve și alte ajustări contra acestor active și drepturi pentru a asigura corespunderea acestora cu prevederile legislației, inclusiv cu actele normative ale Băncii Naționale, cu standardele de contabilitate și politica de contabilitate a băncii.

73 Procedeele de gestiune și control al riscurilor

Banca este responsabilă pentru asigurarea unui sistem eficient de identificare și evaluare permanentă a riscurilor aferente activităților financiare ale băncii în vederea gestionării și minimizării acestora. În acest scop procedeele de gestiune și control al riscurilor vor asigura cel puțin:

1) identificarea și evaluarea riscurilor se face atât la nivel de ansamblu al băncii, cât și la toate nivelurile organizatorice ale acesteia, acoperind toate activitățile existente și se ține cont de apariția unor activități noi;

2) identificarea și evaluarea riscurilor se realizează, luând în considerare factorii interni: complexitatea structurii organizatorice, natura activităților desfășurate, calitatea personalului și fluctuația acestuia; și factorii externi: condițiile economice, schimbările legislative sau legate de mediul concurențial în sectorul bancar, progresele tehnologice etc.;

3) identificarea atât a riscurilor care sunt controlabile de către bancă (aferente activelor și pasivelor, precum și a pozițiilor extrabilanțiere, clauzelor contractuale asiguratorii, etc.) cât și a celor necontrolabile (evenimente și condiții economice generale, mediul concurențial, dezastre naturale, acte teroriste etc.);

4) că în cazul riscurilor controlabile, banca stabilește dacă își asumă integral aceste riscuri sau măsura în care le va reduce prin proceduri de control. În cazul riscurilor necontrolabile, banca decide dacă le acceptă sau dacă elimină ori reduce nivelul activităților afectate de riscurile respective;

5) că la evaluarea riscurilor banca ține cont și de:

a) implicațiile corelării fiecărui risc în parte cu celelalte riscuri la care se expune banca;

b) previziunile profitului și fondurilor proprii pe baza diferitelor scenarii în condiții de criză, inclusiv va efectua o estimare a pierderilor maxime în condiții extreme;

6) evaluarea riscurilor în condițiile unor scenarii alternative, inclusiv în condiții de criză. Scenariile în condiții de criză trebuie să aibă în considerare identificarea evenimentelor posibile sau a modificărilor viitoare ale condițiilor economice care ar putea avea efecte nefavorabile asupra expunerilor băncii la diverse riscuri, precum și evaluarea capacității băncii de a face față acestora;

7) evaluarea riscurilor de către specialiști din cadrul băncii care nu sunt responsabili de domeniul performanței comerciale și financiare;

8) revizuirea de către bancă a procedurilor interne pentru a identifica și evalua orice riscuri noi sau riscurile pe care banca le consideră semnificative;

9) faptul dacă banca este sigură că informațiile pe care le primește sunt suficiente pentru luarea unor decizii adecvate și prudente.

74 Procedeele de asigurare a continuității activității

Banca va lua toate măsurile necesare pentru asigurarea continuității activității în orice moment, indiferent de împrejurări și pe toate direcțiile de activitate. În acest scop banca va elabora și implementa proceduri care să asigure în cazul unui incident generator de disfuncționalități menținerea și/sau restabilirea activităților de bază.

În vederea asigurării unei abordări complexe și eficiente a procesului de planificare și asigurare a continuității activităților de bază, banca va examina cel puțin:

1) riscurile care ar putea conduce la incidente capabile să creeze disfuncționalități la nivelul activităților de bază ale băncii;

2) impactul incidentului asupra activităților de bază;

3) strategiile de restabilire a activităților de bază și planurile de continuitate a acestora;

4) planurile de testare a procedurilor de continuitate;

5) programele de instruire a personalului băncii;

6) programele de comunicare și gestiune a situațiilor de criză;

7) planurile și procedurile de asigurare a continuității activităților externalizate și de recuperare ca rezultat al unor situații excepționale identificate în baza analizei de risc, care se testează periodic în vederea asigurării corespunderii acestora cu politicile și procedurile cu privire la externalizare.

Secțiunea 3. Cerințe privind securitatea informației

75 Cerințe generale

1) Banca va asigura securitatea informației indiferent de forma de prelucrare (electronică/manuală) și/sau stocare (fișier electronic/hârtie etc.) a acesteia.

2) În scopul asigurării securității informației, banca va stabili, implementa, asigura funcționarea, monitoriza, revizui, menține și îmbunătăți propriul sistem de management al securității informației (în continuare - SMSI).

3) În procesul de stabilire, implementare, monitorizare, revizuire, menținere și îmbunătățire a SMSI, banca se va conduce de recomandările emise de Banca

Națională a Moldovei în domeniul SMSI și de standardele naționale/internaționale din familia ISO 27000.

76 Stabilirea SMSI

1) Consiliul băncii va defini și va aproba politica securității informației, document ce va stabili obiectivele, domeniul de aplicare, principiile, responsabilitățile și abordarea riscurilor în cadrul SMSI.

2) Domeniul de aplicare al SMSI va fi definit astfel încât să includă toate resursele informaționale, procesele, locațiile și tehnologiile ce sunt importante din punct de vedere al impactului asupra activităților de bază desfășurate.

3) Banca va defini metodologia de identificare, analiză, evaluare, tratare, acceptare și revizuire a riscurilor de securitate a informației.

4) Banca va identifica, analiza și evalua riscurile de securitate a informației aferente resurselor informaționale.

5) Banca va identifica și va evalua toate opțiunile de tratare a riscurilor de securitate.

6) În funcție de opțiunile de tratare a riscurilor, banca va selecta măsurile optime de tratare a riscurilor. Măsurile de securitate selectate trebuie să fie suficiente și eficiente pentru a diminua riscurile până la nivelul acceptabil pentru bancă.

7) Consiliul băncii aprobă măsurile de securitate selectate și acceptarea riscurilor reziduale aferente resurselor informaționale.

77 Implementarea și funcționarea SMSI

1) Banca va elabora un plan de tratare a riscurilor ce include măsuri și acțiuni concrete, resurse alocate, responsabilități și termene de implementare, conform priorităților de administrare a riscurilor de securitate a informației.

2) Organele de conducere ale băncii vor asigura implementarea planului de tratare a riscurilor prin suport consecvent, alocare de resurse și coordonare continuă.

3) Banca va defini indicatori de performanță ce vor fi utilizați pentru evaluarea eficienței măsurilor de securitate selectate.

4) Banca va gestiona funcționarea SMSI, va administra resursele alocate SMSI și va implementa proceduri ce permit detectarea promptă a evenimentelor de securitate și reacția adecvată la incidentele de securitate.

5) Banca va asigura instruirea persoanelor responsabile de implementarea și funcționarea SMSI.

78 Monitorizarea și revizuirea SMSI

1) Banca va efectua monitorizarea continuă și revizuirea procedurilor și măsurilor de securitate pentru a se asigura de eficiența lor și a reacționa prompt la eventuale breșe de securitate.

2) Banca va asigura evaluarea periodică a eficienței SMSI, luând în considerație incidentele de securitate, rezultatele auditelor, ale măsurării indicatorilor de performanță, modificările tehnologice, organizatorice, de cadru legal și social, sugestiile și feedback-ul din partea tuturor părților implicate.

3) În scopul stabilirii suficienței și eficienței măsurilor de securitate implementate, banca va revizui analiza de risc la intervale planificate, dar nu mai rar de o dată pe an pentru resursele informaționale critice și pentru cele care au suferit modificări importante.

79 Menținerea și îmbunătățirea SMSI

- 1) Banca va implementa îmbunătățirile identificate ale SMSI.
- 2) Toate modificările efectuate în SMSI sunt comunicate părților implicate, interne și externe, în funcție de responsabilitățile lor privind SMSI și măsurile de securitate implementate.
- 3) Banca va asigura ca îmbunătățirile SMSI să atingă obiectivele planificate.

80 Documentația SMSI

- 1) Documentația SMSI include decizii ale organelor de conducere ale băncii, metodologii, proceduri, înregistrări, care asigură funcționarea corespunzătoare a SMSI.
- 2) Banca va dispune de proceduri pentru elaborarea, implementarea, modificarea și abrogarea documentelor aferente SMSI.
- 3) Procedurile de gestiune a documentației SMSI trebuie să prevadă modul de aprobare, revizuire, distribuire, accesare și retragere a documentelor.
- 4) Înregistrările aferente SMSI care pot constitui dovada relevantă și credibilă privind funcționarea măsurilor de securitate implementate și identificarea evenimentelor aferente SMSI ce au avut loc.
- 5) Înregistrările aferente SMSI se realizează ținându-se cont de prevederile legale și vor fi protejate, recuperabile în formă integră și prezentate în formă eligibilă pentru a fi analizate de către entitățile autorizate.

Secțiunea 4. Cerințe privind politica conflictelor de interes

81 Politica privind conflictele de interes va conține cel puțin următoarele:

- 1) reglementarea conflictelor de interes în bancă, care să includă și proceduri pentru prevenirea și monitorizarea apariției conflictelor de interes;
- 2) angajamentul administratorilor băncii pentru a evita conflictele de interes sau apariția acestora;
- 3) un proces de aprobare sau de revizuire de către membrii consiliului și organului executiv, înainte ca aceștia să se implice în anumite activități;
- 4) angajamentul administratorilor băncii de a dezvălui orice problemă legată de conflictul de interes;
- 5) responsabilitatea membrilor consiliului și ai organului executiv de a se abține de la vot și a părăsi ședința, în cazul în care membrul poate fi în conflict de interes sau în cazul în care capacitatea membrului de a-și îndeplini atribuțiile la bancă poate fi compromisă;
- 6) proceduri adecvate pentru tranzacțiile cu persoanele afiliate;
- 7) identificarea domeniilor care pot fi afectate de potențiale conflicte de interes și monitorizarea independentă exercitată de persoane neimplicate direct în

activitățile respective, a căror informare este efectuată pe baza unor linii de raportare stabilite în mod corespunzător;

8) măsurile întreprinse de către consiliul băncii în cazul nerespectării politicii conflictelor de interese.

82 Consiliul urmează să se asigure că politica privind conflictele de interese este adusă la cunoștința întregului personal al băncii și este respectată de către acesta.

Secțiunea 5. Cerințe privind politica de remunerarea

83 Politica de remunerare a băncii va contribui la gestiunea prudentă a riscurilor și nu va favoriza asumarea unor riscuri care depășesc nivelul riscurilor acceptate de bancă.

84 Politica de remunerare corespunde strategiei de afaceri, obiectivelor, valorilor și intereselor pe termen lung ale băncii și conduce la evitarea conflictelor de interese.

85 Politica de remunerare conține cel puțin următoarea informație:

1) explicații cu privire la importanța relativă a componentelor variabile și non-variabile ale remunerației;

2) scheme de remunerare care să evite încurajarea asumării imprudente a riscurilor sau maximizarea profiturilor pe termen scurt;

86 Angajații implicați în sistemul de control intern sunt remunerați în conformitate cu realizarea obiectivelor legate de exercitarea funcțiilor sale. Remunerarea acestora nu se face în funcție de performanța activităților pe care sistemul de control intern le monitorizează sau le controlează, dar de calificările și rolul angajaților implicați.

87 Remunerarea angajaților este corelată cu performanța individuală cum ar fi cunoștințele acumulate/calificările obținute, dezvoltarea personală, conformarea cu sistemele și recomandărilor aferente controalelor băncii, implicarea în strategiile de afaceri și în politicile băncii și contribuția la performanța echipei.

88 Structura și funcționarea politicii de remunerare este monitorizată și supravegheată de către consiliul băncii și se aplică pentru toți angajații acesteia.

89 Evaluarea politicii de remunerare se efectuează periodic, cel puțin anual, atribuind o atenție deosebită prevenirii acordării de compensări pentru asumarea excesivă a riscurilor și asigurării unui raport rezonabil între remunerația de bază și compensări.

Secțiunea 6. Cerințe privind politica de selectare și evaluare a gradului de adecvare a candidaților la funcția de administratorilor

90 Politica și procedurile interne privind selectarea și evaluarea gradului de adecvare a candidaților la funcția de administrator trebuie să fie adaptate la natura, dimensiunea și complexitatea activității băncii și să stabilească, cel puțin:

- 1) persoana sau funcția responsabilă de evaluarea gradului de adecvare;
- 2) procedura internă aplicabilă pentru evaluarea gradului de adecvare a candidatului la funcția de administrator, inclusiv ținând cont de cerințele Băncii Naționale în acest sens, cu consemnarea evaluării și a rezultatelor acesteia;
- 3) competențele și calificările candidatului la funcția de administrator, necesare pentru a deduce dacă respectivul candidat deține experiență suficientă;
- 4) informațiile și dovezile pe care candidat la funcția de administrator trebuie să le furnizeze băncii în vederea evaluării sale;
- 5) în cazul în care candidatul este numit de către acționari, măsurile luate pentru a se asigura că acționarii sunt informați suficient și explicit cu privire la cerințele față de poziție și profilul relevant al acestuia, înaintea numirii lui; și
- 6) situațiile în care se reevaluează gradul de adecvare, împreună cu măsurile pentru identificarea unor astfel de situații. În asemenea cazuri candidatul la funcția de administrator trebuie să notifice banca despre orice schimbare importantă sau schimbări care afectează conformarea cu cerințele înaintate;
- 7) modalități în care banca va oferi posibilitatea formării profesionale, în cazul în care sunt necesare instruirii și/sau perfecționări ale candidatului la funcția de administrator;

91 La elaborarea politicilor trebuie să se țină cont de criteriile privind reputația, calificarea și experiența candidatului la funcția de administrator.

92 Consiliul băncii aprobă politicile de selectare și evaluare, pe care le revizuieste, cel puțin o dată pe an, ținând cont de specificul modificărilor din activitatea băncii.

V. GESTIUNEA RISCURILOR

Secțiunea 1 Dispoziții generale

93 Banca trebuie să dispună de strategii și politici adecvate de gestiune a riscurilor, aprobate de către consiliul băncii, care să determine nivelul de risc pe care banca este dispusă să și-l asume și să prevadă gestiunea, cel puțin, a următoarelor riscuri: riscul de credit, riscul de țară, riscul de piață, riscul de lichiditate, riscul operațional și riscul de imagine. Banca ia măsuri pentru implementarea politicilor băncii privind gestiunea și controlul tuturor riscurilor aferente activității desfășurate, inclusiv aferente externalizării unor activități ale băncii.

94 Strategiile privind gestiunea riscurilor trebuie să determine, pentru ansamblul activităților, dar și pentru fiecare activitate semnificativă în parte, raportul dintre riscurile acumulate și profitul obținut pe care banca îl consideră acceptabil în condițiile asigurării continuității activității în mod eficient și prudent.

95 Politicile și procedurile de gestiune a riscurilor trebuie să includă identificarea și evaluarea permanentă a pozițiilor asumate de risc, monitorizarea și controlul riscurilor, inclusiv aferente activităților externalizate și tranzacțiilor din afara bilanțului, în vederea diminuării acestora. Politicile și procedurile menționate trebuie să asigure întreprinderea măsurilor necesare pentru a minimiza și limita expunerile la riscurile care afectează realizarea obiectivelor băncii și/sau stabilitatea acesteia.

96 Politicile băncii trebuie să corespundă strategiilor generale, să fie corelate cu nivelul fondurilor proprii ale băncii și cu experiența acesteia în gestiune a riscurilor, precum și cu disponibilitatea de expunere la risc stabilită de către consiliul băncii. De asemenea, politicile băncii trebuie să asigure păstrarea, ca urmare a angajamentelor de externalizare, a capacității de executare a obligațiunilor față de clienți și a atribuțiilor și competențelor organelor de supraveghere și control abilitate cu exercitarea supravegherii sau a controlului eficient al băncii.

97 Procedurile de gestiune a riscurilor trebuie să fie adaptate dimensiunii și naturii activităților băncii și ajustate periodic în funcție de modificarea profilului de risc al acesteia și de evoluțiile de pe piață.

98 Banca trebuie să stabilească profilul de risc, identificând obiectivele și strategia pentru fiecare risc în parte. Banca va stabili tipurile de riscuri pe care este pregătită să și le asume, precum și pragul de la care acestea vor fi considerate semnificative. La stabilirea tipurilor de riscuri se vor avea în vedere natura, dimensiunea și complexitatea activității băncii.

99 Politicile privind gestiunea riscurilor trebuie să fie transpuse în mod clar și transparent în norme interne, proceduri, inclusiv în manuale și coduri de conduită, făcându-se distincție între standardele generale aplicabile întregului personal și regulile specifice aplicabile anumitor categorii de personal.

100 Politicile pentru gestiunea riscurilor trebuie să asigure, după caz, stabilirea:

- 1) procedurilor de autorizare a operațiunilor ce pot fi afectate de riscuri;
- 2) limitelor expunerii la risc și de monitorizare a acestora, care să reflecte profilul de risc ales și care să corespundă legislației și reglementărilor în vigoare. Limitele stabilite la nivelul activităților și/sau filialelor trebuie corelate cu cele stabilite la nivel de ansamblu al băncii;
- 3) raportării expunerilor la riscuri, precum și a altor aspecte legate de riscuri către nivelurile de conducere în vederea luării deciziilor corespunzătoare privind aspectele identificate ale riscurilor asumate de către bancă;
- 4) procedurilor pentru situații neprevăzute;
- 5) unor criterii de recrutare și remunerare a personalului, care să stabilească standarde ridicate pentru pregătirea, experiența și integritatea acestuia;
- 6) unui program de instruire a personalului;
- 7) resurselor suficiente ale băncii (inclusiv resursele tehnice și umane) pentru dirijarea riscului.

101 Banca trebuie să dispună de un sistem de schimb de informații adecvate pentru identificarea, evaluarea, monitorizarea și documentarea sistematică a riscurilor atât la nivelul băncii, cât și la nivelul sucursalelor și/sau filialelor acesteia.

102 Banca trebuie să asigure existența unei separări corespunzătoare a atribuțiilor în cadrul procesului de gestiune a riscurilor, pentru evitarea potențialelor conflicte de interese.

103 Banca trebuie să dispună de politici care vor stabili responsabilitățile organelor de conducere ale băncii și ale altor angajați ai băncii pentru gestiunea riscului de credit.

104 Banca trebuie să asigure o monitorizare sistematică a conformării sale cu procedurile stabilite pentru riscuri și să remedieze deficiențele constatate.

105 Banca trebuie să dispună de un sistem adecvat de control asupra procesului de gestiune a riscurilor, care implică analize independente și regulate, evaluări ale eficacității sistemului și, acolo unde se impune, asigurarea remedierii deficiențelor constatate. Rezultatele unor astfel de analize trebuie să fie comunicate în mod direct consiliului băncii și, după caz, comitetului de gestiune a riscurilor.

106 Banca trebuie să dispună de politici și proceduri prin care să asigure că produsele noi, schimbările semnificative ale caracteristicilor produselor existente și inițiativele majore în ceea ce privește gestiunea riscurilor sunt aprobate de către organul împuternicit. Aceste politici trebuie să acopere toate aspectele privind decizia de a intra pe noi piețe sau de a comercializa noi produse, funcțiile interne implicate în decizie, identificarea și monitorizarea riscurilor aferente produselor și activităților noi, schimbărilor semnificative ale caracteristicilor produselor și activităților existente, precum și a fluxului operațional de desfășurare a acestora și alte aspecte aferente.

107 Banca trebuie să analizeze în mod prudent noile produse, piețe sau activități și trebuie să se asigure că dispune de instrumente interne și de personal cu experiență corespunzătoare pentru înțelegerea, gestiune și monitorizarea riscurilor asociate.

108 În cazul unui nivel înalt al expunerii la risc și/sau utilizării unor metode neadecvate de dirijare a riscului banca trebuie să întreprindă măsuri de corectare, care vor cuprinde, cel puțin următoarele cerințe: de a majora capitalul normativ total; de a perfecționa sistemele de informare și de estimare a expunerii la risc, de a reduce nivelul acesteia, de a îmbunătăți cunoștințele conducerii, precum și alte măsuri sau o combinație a acestor măsuri în funcție de situația concretă, starea și condițiile existente în bancă.

109 Pentru minimizarea riscurilor, banca trebuie să dispună de o guvernare corporativă adecvată, care permite băncii să activeze în siguranță, în limita legilor și regulamentelor, cu un cod de conduită cunoscut la toate nivelurile băncii, cu programe de instruire adecvate, sisteme de control intern, audit intern, politici și proceduri pentru întreaga bancă, schimb de informații la toate nivelurile și o informare corectă și obiectivă a organelor de conducere.

110 Banca trebuie să dispună de politici și proceduri de monitorizare și raportare a *abaterilor (excepțiilor)* de la politicile, procedurile și cerințele stabilite și motivele acestora care să asigure întreprinderea unor acțiuni imediate de către Consiliul băncii și conducerea executivă.

111 Banca trebuie să dețină un Plan pentru situații neprevăzute (PSN), aprobat de Consiliul băncii, bazat pe informația rezultată din testări de stres și din alte surse, aria de acoperire a căruia depinde de mărimea, caracterul, complexitatea afacerii, expunerea la risc și structura băncii. Testările la stres trebuie să fie efectuate pentru fiecare tip de risc în funcție de nivelul de risc asumat și specificul activității băncii care include dimensiunea, sofisticarea și diversificarea operațiunilor acesteia. Criteriile minime față de PSN sunt descrise în Capitolul VII al prezentului regulament.

112 PSN trebuie să indice rolul și responsabilitățile Consiliului și organului executiv, precum și personalul care va fi responsabil pentru implementarea planului în timpul crizei.

Secțiunea a 2-a Gestiunea riscurilor

2.1 Riscul de credit

113 Banca trebuie să dispună de un cadru de gestiune a riscului de credit care să ia în considerare profilul de risc al băncii, cu politici și proceduri funcționale pentru identificarea, evaluarea, monitorizarea și controlul riscului de credit - inclusiv riscul de credit al contrapărții.

114 Strategia băncilor privind riscul de credit trebuie să includă cel puțin următoarele:

- 1) categoriile de credit pe care urmează să le promoveze, tipul expunerii, sectorul economic, forma de proprietate, categoria contrapărții, rezidența, aria geografică, valuta, durata inițială, profitabilitatea estimată;
- 2) identificarea piețelor pe care banca intenționează să activeze și determinarea caracteristicilor portofoliului de credite (inclusiv gradul de diversificare și gradul de concentrare).

115 Politicile și procedurile băncii privind riscul de credit trebuie să se refere la toate activitățile acesteia și trebuie să aibă în vedere atât creditele la nivel individual, cât și întreg portofoliul.

116 Politicile și procedurile urmează a fi stabilite și implementate de către bancă astfel, încât să se asigure cel puțin următoarele:

- 1) derularea procesului și modalitățile de asumare a riscului de credit;
- 2) menținerea unor standarde sănătoase de creditare;
- 3) monitorizarea și controlul riscului de credit;
- 4) criteriile de definire și modalitățile de aprobare a activelor și angajamentelor condiționale noi, precum și a activelor cu termen prelungit și renegociat;
- 5) procedurile de gestiune efectivă a creditului, inclusiv analiza continuă a capacității debitorului de a achita plățile conform contractului și determinarea nivelului de îndatorare a debitorului; examinarea

permanentă a documentației aferente creditului (contractul de credit, de gaj și alte garanții, documente ce atestă situația financiară a contrapărții etc.); evaluarea sistemului de clasificare pentru ca acesta să corespundă cu specificul, mărimea și complexitatea activităților băncii;

- 6) evaluarea corespunzătoare a noilor oportunități de afaceri;
- 7) identificarea și gestiunea activelor și angajamentelor condiționale neperformante;
- 8) derularea testelor de stres în scopul identificării punctelor slabe sau a vulnerabilităților potențiale privind pozițiile riscului de credit, în baza diferitelor scenarii de stres;
- 9) procesul de monitorizare în vederea conformării cu limitele stabilite privind asumarea riscului de credit;
- 10) procesul de raportare internă care să asigure conducerea băncii cu informații adecvate de măsurare, estimare și raportare a mărimii și calității riscului de credit.

117 Politicile băncii vor stabili cadrul de desfășurare a activității de creditare care se va referi inclusiv la următoarele:

- 1) contrapărțile eligibile și condițiile ce trebuie îndeplinite de către acestea pentru a putea intra în relație de afaceri cu banca;
- 2) garanțiile acceptabile de către bancă.

118 În vederea prevenirii intrării în relații de afaceri cu persoane implicate în activități frauduloase și în alte activități de natură infracțională, banca trebuie să dispună de politici stricte care să includă cel puțin prevederi ce țin de:

- 1) dispunerea de informații de la persoane din cadrul băncii, autorizate să efectueze investigațiile necesare;
- 2) consultarea informațiilor obținute de către bancă de la structuri externe, organizate în condițiile legii, având drept scop colectarea și furnizarea de informații privind situația contrapărții în calitatea sa de beneficiar de credite sau/și alte informații de natură financiară;
- 3) cunoașterea structurii participanților în capitalul societății, precum și a persoanelor responsabile de gestiunea acesteia, în cazul clienților persoane juridice, precum și verificarea referințelor și a situației financiare personale a administratorilor și asociaților.

119 La evaluarea riscului de credit banca trebuie să țină cont cel puțin de următoarele:

- 1) perioada ce precede acordarea creditului și care include, în principal, analiza financiară a clientului, respectiv analiza internă, la care se aduc în completare și aspecte nefinanciare;
- 2) concentrarea expunerilor față de contraparte, piețele în care aceasta operează, sectoarele economice și țara unde este stabilită;
- 3) perioada acordării și post-acordării creditului, care presupune o supraveghere adecvată a clientului beneficiar de împrumut, a modului în care se rambursează ratele de credit, dobânzile etc.;

- 4) capacitatea de punere în aplicare, din punct de vedere legal, a angajamentelor contractuale;
- 5) capacitatea și posibilitatea de a executa garanțiile, în condițiile pieței;
- 6) angajamentele contractuale cu persoanele aflate în relații speciale cu banca, personalul propriu, precum și familia acestuia.

120 În ceea ce privește cadrul contractual, banca trebuie să aibă în vedere cel puțin următoarele:

- 1) natura specifică a creditului;
- 2) clauzele contractuale aferente creditului;
- 3) profilul expunerii până la scadență prin prisma evoluțiilor potențiale ale pieței;
- 4) existența garanțiilor reale sau personale;
- 5) probabilitatea nerespectării obligațiilor contractuale, stabilită pe baza unui sistem intern de rating.

121 Banca trebuie să desfășoare activitatea de creditare în baza unor criterii prudente și bine definite. În activitatea de creditare, banca trebuie să țină cont, cel puțin de următoarele:

- 1) destinația creditului, moneda creditului și sursa de rambursare a acestuia;
- 2) profilul de risc curent al contrapărții și garanțiile prezentate, precum și sensibilitatea garanțiilor la evoluțiile economice și cele ale pieței;
- 3) istoricul serviciului datoriei aferent contrapărții și capacitatea curentă și viitoare de rambursare a acesteia, bazată de evoluțiile financiare istorice și proiecțiile viitoarelor fluxuri de mijloace bănești, care în mod obligatoriu urmează a fi analizate critic sub aspectul probabilităților de realizare;
- 4) experiența în activitate a contrapărții și sectorul economic în care aceasta își desfășoară activitatea, precum și poziția sa în cadrul acestui sector;
- 5) termenul și clauzele contractului de creditare, inclusiv clauzele destinate să limiteze modificările în profilul de risc viitor al contrapărții;
- 6) capacitatea băncilor de executare și valorificare a garanțiilor, dacă este cazul, într-un termen cât mai scurt.

122 Creditele care depășesc un anumit procent din capitalul băncii (stabilit în politicile interne, dar care nu va depăși limitele reglementate) și/sau care presupun un risc de credit ridicat ori cele care nu se înscriu în politica în domeniul creditării se vor aproba de către consiliul băncii.

123 Banca trebuie să dispună de proceduri de identificare și înregistrare a expunerilor mari și a modificărilor care pot interveni, precum și de mecanisme de monitorizare a acestor expuneri în funcție de politica în materie de expuneri.

124 Banca trebuie să dispună de proceduri pentru evaluarea continuă a garanțiilor reale. În privința garanțiilor personale, banca trebuie să evalueze capacitatea garanților de a-și onora obligațiunile asumate.

125 Banca trebuie să dispună de proceduri de evaluare a expunerilor băncii și de clasificare a nivelului de risc a contrapărții, într-o manieră

consecvență, de la o perioadă la alta, cu prevederi clare de calcul și formare a rezervelor specifice și a rezervelor generale pentru riscul de credit.

126 Personalul băncii implicat în activitatea de creditare trebuie să dispună de o experiență corespunzătoare dimensiunii și complexității operațiunilor desfășurate.

127 Banca trebuie să dispună de sisteme de informare în baza cărora aspectele legate de riscul de credit să fie raportate în timp util, cu accente pe divizarea creditelor standard, cu probleme potențiale (supravegheat) și neperformante și/sau identificarea neconformării cu limitele de expunere stabilite, pe identificarea conflictului de interese.

128 Sistemele de informare trebuie să permită evaluarea de către bancă a riscului de credit aferent elementelor bilanțiere și extrabilanțiere. Sistemele de informare trebuie să furnizeze informații adecvate privind componența portofoliului de credite, precum și informații care să permită identificarea oricăror concentrări de risc, astfel, încât creditele cu probleme să fie detectate și corectate la timp.

129 Sistemul de monitorizare a riscului de credit va cuprinde cel puțin următoarele:

- 1) înțelegerea situației financiare curente a contrapărții;
- 2) urmărirea conformității cu clauzele contractuale;
- 3) evaluarea gradului de acoperire cu garanții a expunerii în raport cu situația curentă a contrapărții;
- 4) actualizarea dosarului de credit, inclusiv prin obținerea de informații financiare curente.

130 Banca trebuie să dispună de un sistem pentru remedierea la timp a situației creditelor a căror calitate se deteriorează, precum și pentru gestiunea creditelor neperformante.

2.2 Riscul de țară /Riscul de transfer

131 Banca care are expuneri transfrontaliere și valutare, inclusiv expuneri în numerar, plasamente, conturi corespondente, investiții, împrumuturi și alte active bilanțiere și extrabilanțiere, precum și surse de finanțare externe trebuie să elaboreze și să implementeze o politică cu privire la riscul de țară și riscul de transfer.

132 Politica cu privire la riscul de țară și riscul de transfer va conține, dar nu se va limita la următoarele:

- 1) toleranța față de risc pentru o regiune, monedă, țară etc., inclusiv nivelul acceptabil pentru limitele de expunere, determinare a activităților, investițiilor și instrumentelor autorizate pentru bancă, precum și a autorităților investiționale pentru persoanele autorizate să efectueze astfel de operațiuni;
- 2) cerințe de raportare pentru diseminarea informației la fiecare nivel, inclusiv, frecvența și conținutul raportării pentru bancă și entitatea consolidată;

- 3) procese de control care vor asigura că informația este exactă și completă și calitatea acesteia este adecvată;
- 4) o listă de criterii privind evaluarea situației politice, economice și financiare a țării, precum și o listă specifică a tipurilor de instrumente și activități permise pentru ca banca să-și gestioneze adecvat expunerea la riscul de țară și riscul de transfer;
- 5) proceduri de autorizare și procese de înștiințare pentru excepții de la politica pentru riscul de țară și riscul de transfer, dacă urmează să se permită excepții, precum și fundamentarea necesității și acceptabilității acestora;
- 6) stabilirea mijloacelor de control și asigurarea integrității sistemului utilizat pentru identificarea, evaluarea, monitorizarea și controlul riscului de țară și riscului de transfer;

133 Băncile trebuie să dispună de norme interne care să stabilească prevederi aferente evaluării și determinării reducerilor pentru pierderi la activele și angajamentele supuse riscurilor de țară și de transfer.

134 Banca trebuie să dispună de proceduri de raportare care să prevadă prezentarea regulată către conducerea băncii a informației cu privire la expunerile transfrontaliere ale băncii și care să fie de o structură și frecvență corespunzătoare nivelului de operațiuni și de expuneri înregistrate de către bancă.

135 Procedurile de evaluare și raportare trebuie să permită conducerii băncii cel puțin să monitorizeze expunerile privind:

- 1) realocarea riscului care reprezintă posibilitatea localizării finale a riscului într-o expunere ce poate fi în altă țară decât în țara părții obligate față de bancă (de ex. de la un debitor către un garant din altă țară) și care să permită monitorizarea expunerilor în conformitate cu prevederile cadrului legal din țara părții obligate, precum și țara în care riscul este în final localizat – țara garantului către care riscul este transferat;
- 2) consolidarea tuturor expunerilor din cadrul băncii și din cadrul grupului bancar, precum și a expunerilor clienților grupului. Procedurile trebuie să prevadă compilarea expunerilor și să permită conducerii să monitorizeze expunerile totale în cadrul băncii ale unui grup-client consolidat față de țări și valute individuale, expunerile totale ale băncii față de subdiviziunile sale străine, expunerile totale ale băncii și subdiviziunilor sale față de membrii individuali ai grupului consolidat.

136 Expunerea unei bănci față de o țară/valută individuală trebuie să includă toate conturile bilanțiere și extrabilanțiere cu privire la clienții care sunt rezidenți ai țării în cauză. Acestea pot fi monitorizate în conformitate cu următoarele aspecte: valorile bilanțiere și extrabilanțiere; maturitatea reziduală; maturitatea contractuală; tipul de client (țară, bancă, persoană juridică non-bancară, persoană fizică);

137 Banca trebuie să dispună de procese de analiză a riscului de țară și de acordare a ratingului unei țări care să reflecte real profilul de risc al acesteia. Ratingul se utilizează ca bază pentru determinarea limitelor de expunere.

138 Pentru acordarea ratingului băncile pot folosi diferite surse, cum ar fi evaluările și ratingul agențiilor internaționale (Standard & Poor's, Moodys, Fitch, etc.), publicațiile oficiale ale FMI sau ale Băncii Mondiale și/sau alte publicații recunoscute la nivel internațional. Aceste surse pot fi folosite pentru suplimentarea evaluării proprii a băncii și nu pot să servească ca un substitut deplin al acesteia.

139 Banca trebuie să asigure sisteme de informare, în baza cărora aspectele legate de riscul de țară și riscul de transfer să fie raportate în timp util, cu accent pe nivelul și tendința riscului de țară și riscului de transfer al băncii, care va include, cel puțin, informația aferentă conturilor bilanțiere și extrabilanțiere, scadența, tipul debitorului/creditorului, efectul poziției a riscului de țară și riscului de transfer asupra capitalului.

2.3. Riscul de piață

140 Riscul de piață ia în considerație riscul ratei dobânzii, riscul de prețuri și riscul valutar.

141 Banca trebuie să dispună de politici și procese adecvate care să descrie în mod clar rolurile și responsabilitățile legate de identificarea, măsurarea, monitorizarea și controlul riscului de piață și că respectivele politici și procese sunt aplicate.

142 Banca trebuie să stabilească limite pentru riscul de piață, aprobate de către consiliul băncii, care să corespundă dimensiunii și complexității băncii, și/sau operațiunilor efectuate de către aceasta, și care să reflecte toate riscurile de piață semnificative.

143 Banca trebuie să dispună de sisteme și mecanisme de control care să asigure că toate tranzacțiile sunt înregistrate la timp și că pozițiile marcate la piață sunt reevaluate suficient de frecvent, utilizând informații de piață credibile sau, în absența prețurilor de piață, modele interne sau acceptate la nivelul industriei.

144 Banca trebuie să dispună de politici și procese pentru luarea în considerare a ajustărilor de valoare/rezerve aferente pozițiilor care altfel nu ar putea fi evaluate prudent, incluzând pozițiile ce prezintă concentrări, cele mai puțin lichide și cele vechi.

145 Banca trebuie să deruleze analize pe bază de scenarii, simulări de criză – testările la sters, să dispună de planuri pentru situații neprevăzute, după caz, și să valideze sau să testeze periodic sistemele utilizate pentru cuantificarea riscului de piață. Abordările utilizate de către bancă trebuie să fie integrate în politicile și procesele de administrare a riscului, iar rezultatele acestora trebuie luate în considerare în cadrul strategiei băncii de asumare a riscului.

146 Banca trebuie să asigure verificarea independentă a informațiilor de piață utilizate pentru evaluarea pozițiilor din portofoliul de tranzacționare sunt de către personalul ce nu are tangență cu activitatea respectivă. În situația în care banca utilizează modele pentru scopurile evaluării, aceasta trebuie să asigure testarea modelelor de către personalul unei funcții independente a sistemului de control intern.

2.3.1. Riscul ratei dobânzii

147 Riscul ratei dobânzii trebuie să fie gestionat pentru toate activele și pasivele în moneda națională și în valuta străină, inclusiv cele atașate la cursul valutei străine, din bilanțul contabil și din afara bilanțului contabil.

148 Politica băncii privind riscul ratei dobânzii trebuie să includă, cel puțin următoarele:

- 1) nivelurile acceptabile pentru riscul ratei dobânzii;
- 2) utilizarea testelor de stres pentru a determina rezultatul fluctuației ipotetice a ratei dobânzii asupra veniturilor și capitalului băncii. Scenariile de stres trebuie să includă modificări rapide ale nivelului ratelor dobânzii, modificări ale relațiilor dintre ratele de baza, modificările formei și înclinației curbei veniturilor (riscul curbei veniturilor), modificarea piețelor financiare sau modificări în ratele de piață;
- 3) o listă specifică a tipurilor de instrumente și activități permise pentru ca banca să-și gestioneze expunerea la riscul ratei dobânzii, inclusiv caracteristicile și scopurile utilizării acestora;
- 4) procedurile de autorizare și procesele de înștiințare pentru excepțiile de la politica pentru riscul ratei dobânzii, precum și fundamentarea necesității și acceptabilității acestora;
- 5) stabilirea mijloacelor de control și includerea prevederilor în programul de audit intern al băncii pentru asigurarea integrității sistemului utilizat pentru identificarea, evaluarea, monitorizarea și controlul riscului ratei dobânzii.

149 Banca trebuie să asigure sisteme de informare, în baza cărora aspectele legate de riscul ratei dobânzii să fie raportate în timp util, cu accent pe nivelul și tendința riscului, care va include, cel puțin, o analiză a diferențelor scadențelor între activele generatoare de dobândă și pasivele la care se plătește dobândă, și expunerile extrabilanțiere, modificarea valorii activelor și pasivelor, și a pozițiilor extrabilanțiere ca urmare a schimbării ratelor dobânzii, efectul poziției riscului ratei dobânzii asupra capitalului.

150 Banca trebuie să elaboreze și să utilizeze propriile metodologii de calcul ale modificărilor potențiale ale valorii ei economice ca urmare a schimbării nivelurilor ratelor dobânzii, în conformitate cu profilul de risc și politicile de administrare a riscului aferente acestora. În cazurile în care metodologia internă a unei bănci este considerată inadecvată de către Banca Națională sau nu există o astfel de metodologie, banca trebuie să aplice metodologia standardizată descrisă în anexa nr.4 din prezentul regulament.

151 Banca trebuie să dispună de capacitatea necesară pentru a calcula și raporta Băncii Naționale modificarea valorii ei economice ca urmare a aplicării unei/unor schimbări bruște și neașteptate a ratelor dobânzii - șoc/șocuri standard - de o dimensiune stabilită de către Banca Națională. Calcularea și raportarea modificării valorii economice se efectuează trimestrial - pe bază individuală și anual - pe bază consolidată, iar Banca Națională va emite reglementări privind raportarea. În acest sens, dimensiunea șocului standard este de 200 puncte de bază, în ambele direcții, indiferent de monedă.

152 În cazul în care valoarea economică a unei bănci scade cu mai mult de 20% din capitalul de gradul I ca urmare a aplicării șocului/șocurilor standard stabilit/stabilite de către Banca Națională, banca va discuta cu Banca Națională măsurile necesare pentru diminuarea unui astfel de declin potențial, măsuri care pot include, printre altele, următoarele:

- 1) îmbunătățirea activității de administrare a riscului;
- 2) modificarea limitelor interne;
- 3) reducerea profilului de risc;
- 4) creșterea cerinței de capital reglementat.

2.3.2. Riscul de prețuri

153 Riscul de prețuri trebuie să ia în considerație identificarea, evaluarea, monitorizarea și controlul volatilității potențiale a prețurilor instrumentelor financiare bilanțiere și extrabilanțiere.

154 Banca trebuie să aibă o politică privind riscul de prețuri, care trebuie să includă cel puțin următoarele:

- 1) nivelul toleranței față de riscurile care sunt generate de activitățile de investiții și tranzacții, tipurile de investiții permise, calitatea și cantitatea acceptabilă pe fiecare tip în parte;
- 2) limitele pentru expunerile la riscul de prețuri trebuie să includă limite pentru expunerea față de o companie, față de un sector și limita pentru pierderi. Limitele pentru titlurile de valoare și alte investiții mai volatile și mai puțin lichide trebuie să fie examinate din punctul de vedere al fezabilității menținerii limitelor pentru pierderi mai mici decât cele stabilite pentru titlurile de valoare și alte investiții mai lichide și mai puțin volatile;
- 3) cerințele de raportare pentru diseminarea informației la fiecare nivel și frecvența reevaluării și raportării. Cel puțin, trebuie să se utilizeze testele de stres pentru a determina rezultatul fluctuației ipotetice a prețurilor asupra veniturilor și capitalului;
- 4) metodologii de testare la stres a riscului de prețuri pe baza informațiilor pe care le dețin despre operațiunile băncii, mediul în care lucrează banca și nivelul de toleranță stabilit pentru riscul de prețuri;
- 5) sisteme utilizate pentru identificarea, evaluarea, monitorizarea și controlul riscului de prețuri;
- 6) efectuarea controalelor, inclusiv prin intermediul auditului intern al băncii în vederea asigurării integrității sistemelor utilizate pentru identificarea, evaluarea, monitorizarea și controlul riscului de prețuri.

155 Banca trebuie să asigure sisteme de informare, în baza cărora aspectele legate de riscul de prețuri al băncii să fie raportate în timp util, cu accent pe nivelul și tendința riscului, care va include, cel puțin, o analiză a valorii totale a investițiilor și a valorilor curente pe piață, limitele agregate pentru investiții și informația despre respectarea acestora, schimbarea valorii activelor și pasivelor, și a pozițiilor extra-bilanțiere, efectul poziției riscului de prețuri asupra capitalului.

2.3.3. Riscul valutar

156 Riscul valutar trebuie să fie gestionat pentru toate activele și pasivele în valută străină, inclusiv cele atașate la cursul valutei străine, din bilanțul contabil, precum și expunerile extrabilanțiere.

157 Politica băncii cu privire la riscul valutar trebuie să includă cel puțin următoarele:

1) nivelurile acceptabile pentru riscul valutar pentru toate valutele străine, luând în considerație volumul capitalului, nivelului profitabilității, necesarul de lichidități în fiecare valută străină cu care operează banca, componența structurii scadențelor activelor și pasivelor, precum și a expunerilor extra-bilanțiere, dar și volumul și diversitatea activităților băncii;

2) informația solicitată/aprobările necesare aferente contrapărților care vor participa în tranzacțiile în valută străină cu banca, și limitele pentru expunerea față de fiecare contraparte;

3) prezentarea către conducere a rapoartelor, cel puțin zilnic, care vor conține, dar nu se vor limita la, informații despre pozițiile valutare deschise pentru fiecare valută străină și agregate și scadența pozițiilor scurte și lungi, precum și informații privind respectarea actelor normative ale BNM și ale celor interne cu privire la poziția valutară deschisă;

4) procese de control pentru a asigura că informația este veridică și completă și calitatea este adecvată pentru a permite organelor de conducere ale băncii să implementeze cerințele prevăzute la punctul de mai sus;

5) o listă specifică a tipurilor de instrumente și activități permise pentru ca banca să-și gestioneze expunerea la riscul valutar, inclusiv caracteristicile și scopurile utilizării acestora.

158 Banca trebuie să asigure sisteme de informare, în baza cărora aspectele legate de riscul valutar să fie raportate în timp util, cu accent pe nivelul și tendința riscului, care va include, cel puțin, o analiză periodică (trimestrial, lunar) a pozițiilor valutare deschise și analiza fluxului de mijloace bănești pentru fiecare valută străină (intrări și ieșiri) pentru cea mai apropiată perioadă viitoare, schimbarea valorii activelor și pasivelor și pozițiilor extrabilanțiere ca urmare a schimbării cursurilor valutare, efectul poziției riscului valutar asupra capitalului.

2.4. Riscul de lichiditate

159 Riscul de lichiditate trebuie să fie gestionat pentru toate activele și pasivele în moneda națională și în valuta străină, inclusiv cele atașate la cursul valutei străine, din bilanțul contabil și din afara bilanțului contabil, precum și să se ia în calcul toate riscurile complementare.

160 Banca trebuie să se asigure că deține rezerve de lichiditate adecvate. În acest scop trebuie să dispună de politici, procese și sisteme de identificare, măsurare, administrare și monitorizare a riscului de lichiditate dezvoltate pe un set de orizonturi de timp adecvate, inclusiv pe parcursul zilei - intraday.

161 Politica băncii privind riscul de lichiditate trebuie să includă, dar să nu se limiteze la următoarele:

- 1) obiectivele pe termen scurt și pe termen lung cu privire la lichiditatea băncii, toleranța băncii față de riscul de lichiditate bazată pe parametri care pot fi identificați clar, cum ar fi coeficienți, indicatori etc.;
- 2) componența adecvată a activelor și pasivelor pentru menținerea unui nivel suficient de lichiditate;
- 3) procedurile de diversificare adecvată a depozitelor și a altor surse de fonduri pentru a evita volatilitatea lichidității și pentru a determina limitele pentru tranzacțiile cu contrapărțile;
- 4) procedurile de gestiune a lichidității în situații de criză;
- 5) cerințele de raportare pentru diseminarea informației la fiecare nivel și frecvența raportării;
- 6) procedurile de control pentru a asigura că informația este veridică și completă, iar calitatea adecvată pentru a permite organelor de conducere ale băncii să-și îndeplinească atribuțiile;
- 7) o listă specifică a tipurilor de instrumente și activități permise pentru ca banca să-și gestioneze expunerea la riscul de lichiditate, inclusiv caracteristicile și scopurile utilizării acestora;
- 8) procedurile de autorizare și înștiințare a excepțiilor de la politica privind riscul de lichiditate, dacă urmează să se permită excepții, precum și fundamentarea necesității și acceptabilității acestora;
- 9) stabilirea mijloacelor de control și includerea prevederilor în programul de audit intern al băncii pentru asigurarea integrității sistemului utilizat pentru identificarea, evaluarea, monitorizarea și controlul riscului de lichiditate.

162 Banca trebuie să asigure existența unor proceduri de identificare a diferitelor semnale de avertizare timpurie, care indică o posibilă apariție a unor probleme privind lichiditatea, cum ar fi:

- 1) concentrări în active, sau în pasive;
- 2) reducerea calității activelor, care poate să genereze o reducere a intrărilor de mijloace bănești,
- 3) majorarea rapidă a activelor din surse de finanțare relativ volatile;
- 4) retragerea de către clienți a depozitelor înainte de termen (depozitele la termen) sau accelerarea refluxului depozitelor;
- 5) creditorii băncii majorează ratele dobânzii sau reduc suma liniilor de credit;
- 6) un coeficient mai înalt al raportului dintre împrumuturi și depozite, ceea ce indică necesitatea de a împrumuta din alte surse;
- 7) deponenții aleg mai des produse de depozit pe termen scurt decât depozite pe termen lung;
- 8) expuneri extrabilanțiere mari;

- 9) creșterea cazurilor de survenire a clauzei de plată anticipată/clauzei „cross-default” impusă băncii de către creditori, inclusiv de cei externi;
- 10) orice alți factori care sunt considerați importanți de către conducere sau de către consiliu.

163 Banca trebuie să dispună de un proces solid pentru identificarea, măsurarea, monitorizarea și controlul pozițiilor de lichiditate. Acest proces trebuie să includă un cadru robust pentru previzionarea fluxurilor de numerar provenite din active, datoriilor și elementelor din afara bilanțului pe un set de orizonturi de timp adecvate, atât în condiții normale, cât și în condiții de criză, care se ia în considerare posibilul impact produs de riscul reputațional. În acest sens măsurarea poziției de lichiditate a băncii implică evaluarea intrărilor de numerar prin comparare cu ieșirile de numerar și determinarea valorii lichide a activelor în scopul de a identifica deficitul potențial al finanțării nete viitoare.

164 Banca trebuie să determine lichiditatea unui activ pe baza capacității acestuia de a genera lichiditate, indiferent de clasificarea acestuia ca element din portofoliul de tranzacționare/element din afara portofoliului de tranzacționare sau de tratamentul contabil aplicabil acestuia.

165 Banca trebuie să identifice, să măsoare, să monitorizeze și să controleze pozițiile aferente riscului de lichiditate pentru:

- a) fluxurile de numerar viitoare aferente activelor și datoriilor;
- b) sursele de cerere neprevăzută de lichiditate și factorii declanșatori asociați pozițiilor din afara bilanțului;
- c) valutele străine în care banca efectuează tranzacții cu ponderi semnificative;
- d) activitățile aferente conturilor corespondente, de, custodie și decontare.

166 În scopul identificării, măsurării, monitorizării și controlului pozițiilor aferente riscului de lichiditate pentru fluxurile de numerar viitoare aferente activelor și datoriilor, banca trebuie:

- 1) să dispună de un cadru robust de administrare a riscului de lichiditate care să furnizeze previziuni dinamice ale fluxurilor de numerar care iau în considerare ipoteze cu privire la comportamentul contrapartidelor importante în situația modificării condițiilor acestuia;
- 2) să construiască ipoteze realiste cu privire la necesitățile de lichiditate pe termen scurt și pe termen lung, care să reflecte complexitatea activităților desfășurate, a produselor oferite și a piețelor pe care operează;
- 3) să analizeze calitatea activelor care pot fi utilizate drept garanție financiară, pentru a evalua potențialul acestora de a asigura finanțarea în condiții de criză;
- 4) să administreze, în funcție de scadență, intrările de numerar în raport cu ieșirile de numerar înregistrate, în scopul de a obține o distribuție, pe scadențe, a surselor de care dispune și a utilizării acestora.

167 În scopul identificării, măsurării, monitorizării și controlului pozițiilor aferente riscului de lichiditate pentru sursele de cerere neprevăzută de lichiditate și

factorii declanșatori asociați pozițiilor din afara bilanțului, banca trebuie să identifice, să măsoare, să monitorizeze și să controleze fluxurile de numerar legate de angajamentele din afara bilanțului și de alte obligații neprevăzute. O atenție deosebită trebuie acordată administrării riscului de lichiditate legat de relația cu entități special create în scopul securizării, a instrumentelor financiare derivate, a garanțiilor și angajamentelor.

168 În scopul identificării, măsurării, monitorizării și controlului pozițiilor aferente riscului de lichiditate pentru valutele străine în care banca efectuează tranzacții cu ponderi semnificative aceasta trebuie:

- 1) să-și evalueze necesitățile agregate de lichiditate în valută;
- 2) să analizeze separat strategia pentru fiecare monedă în care desfășoară o activitate semnificativă, cu luarea în considerare a restricțiilor în perioadele de criză;
- 3) să evalueze probabilitatea pierderii accesului pe piețele valutare, precum și gradul de convertibilitate al monedelor în care aceasta își desfășoară activitatea.

169 În scopul identificării, măsurării, monitorizării și controlului pozițiilor aferente riscului de lichiditate pentru activitățile aferente conturilor corespondente, custodie și decontare banca trebuie să înțeleagă și să aibă capacitatea de a administra modalitatea în care furnizarea de servicii de corespondent, custodie și decontare îi poate afecta fluxurile de numerar.

170 Banca trebuie să asigure sisteme de informare, în baza cărora aspectele legate de riscul de lichiditate să fie raportate în timp util, cu accent pe nivelul și tendința riscului respectiv, care va include, cel puțin, o analiză a fluxului de mijloace bănești pentru fiecare monedă (intrările și ieșirile) divizat pentru diferite perioade, schimbarea valorii de bază a activelor și pasivelor și pozițiilor extrabilanțiere datorate schimbărilor pe piață, efectul poziției riscului valutar și a riscului de transfer asupra capitalului.

2.5. Riscul operațional

171 Banca trebuie să dispună de un cadru de gestiune a riscului operațional, care să ia în considerație atitudinile, competențele și comportamentele (individuale și corporative) care determină angajamentul și stilul de gestiune de către bancă a riscurilor asociate riscului operațional.

172 Banca trebuie să dispună de un cod de etică al personalului în care să se stabilească clar așteptările față de integritatea și valorile etice la cel mai înalt nivel și să se identifice responsabilitățile specifice, astfel încât angajații să-și înțeleagă rolul și responsabilitățile în domeniul gestiunii riscului, precum și autoritatea de a acționa pe care o dețin.

173 Banca poate decide să integreze identificarea, evaluarea, monitorizarea și controlul riscului operațional în alte politici și proceduri, în programul de audit intern, sistemele de control intern.

174 Cadrul de gestiune a riscului operațional trebuie să includă cel puțin următoarele:

- 1) descrierea instrumentelor de evaluare a riscului operațional și a modului de utilizare a acestora;
- 2) stabilirea indicatorilor de risc operațional cu ajutorul cărora să poată fi determinată expunerea băncii la acest risc, care vor cuprinde dar nu se vor limita la numărul de tranzacții eșuate, frecvența și/sau gravitatea erorilor și omisiunilor, rata de fluctuație a personalului, creșterea rapidă a volumului unor activități, revizuirea periodică a nivelului acestora și stabilirea unor limite de alertă;
- 3) determinarea metodelor de evaluare a expunerii la riscul operațional, cel puțin, în baza datelor privind istoricul de pierderi înregistrate de bancă, a datelor privind pierderile înregistrate de alte bănci, analizei unor scenarii diferite;
- 4) stabilirea clasificării unice a termenilor pentru riscul operațional, pentru a asigura consistența identificării riscului, ratingul de expunere și a obiectivelor gestionării riscurilor;
- 5) revizuirea politicilor de fiecare dată când se observă o schimbare considerabilă a profilului riscului operațional al băncii, dar și în alte cazuri în care se atestă necesitatea unor asemenea revizuiți. Aceasta se poate întâmpla la introducerea produselor noi, domeniilor de afaceri noi, schimbărilor în structura organizației etc.

175 Cadrul de gestiune a riscului operațional trebuie să ia în considerare cel puțin următoarele categorii de evenimente:

- 1) fraudă internă și/sau externă sau tentative de fraudă internă și/sau externă;
- 2) practici de angajare și siguranță la locul de muncă;
- 3) clienți, produse și practici comerciale;
- 4) pagube asupra activelor corporale;
- 5) întreruperea activității și funcționarea neadecvată a sistemelor;
- 6) executarea, livrarea și gestiunea proceselor.

176 Stabilirea metodologiilor clare pentru identificarea și evaluarea riscului operațional, care trebuie să includă, dar să nu se limiteze la următoarele:

- 1) evaluarea produselor, activităților, proceselor și sistemelor în vederea determinării celor purtătoare de riscuri operaționale;
- 2) constatările auditului intern și extern, inclusiv scrisoarea către managementul auditurilor externe și ajustările solicitate de auditori;
- 3) colectarea și analiza internă a datelor despre pierderile interne, care va ajuta la identificarea domeniilor în care sunt necesare verificări adiționale sau unde este necesară mai multă atenție din partea consiliului.

177 Banca trebuie să asigure sisteme de informare, în baza cărora aspectele legate de riscul operațional să fie raportate în timp util, cu accent pe nivelul și tendința riscului respectiv, schimbarea valorii de bază a activelor și pasivelor și pozițiilor extra-bilanțiere, efectul poziției riscului valutar și riscului de transfer asupra capitalului.

178 Orice activitate externalizată unei părți terțe trebuie să fie revizuită pentru a asigura că riscul operațional și alte riscuri nu se majorează în urma metodelor inadecvate de control sau a altor deficiențe ale părților terțe care preiau activitățile.

179 Banca trebuie să identifice procesele operaționale critice, inclusiv acele procese în care aceasta depinde de furnizori externi sau terți, pentru care reluarea rapidă a activității ar fi esențială.

180 Pentru procesele identificate banca trebuie să dispună de mecanisme alternative, în vederea reluării activității în cazul unei întreruperi în furnizarea de electricitate; trebuie să acorde o atenție sporită capacității de a restabili înregistrările electronice sau scriptice necesare pentru reluarea activității; în cazul în care se dispune de o copie de rezervă a unor astfel de înregistrări, păstrată într-o altă locație, sau în cazul în care operațiunile unei bănci trebuie mutate într-o nouă locație, aceste locații trebuie să fie amplasate la o distanță rezonabilă de locația inițială pentru a minimiza riscul ca atât înregistrările și facilitățile primare, cât și cele de rezervă să fie simultan indisponibile.

181 Banca trebuie să își revizuiască periodic planurile de reluare a activității și pentru situații neprevăzute, pentru ca acestea să fie conforme cu strategiile de activitate și operațiunile curente ale băncii.

182 Pentru a reduce riscul operațional în anumite domenii, așa ca fraudele sau calamitățile naturale, consiliul băncii trebuie să decidă dacă este fezabil să se facă asigurare contra acestor pericole, și trebuie să documenteze motivele pentru care s-a refuzat asigurarea pentru domeniile unde aceasta este disponibilă, utilizând analiza cost/beneficii, când este posibil.

183 Banca trebuie să informeze Banca Națională cu privire la schimbările cu impact semnificativ asupra riscului operațional la care aceasta este expusă.

2.6. Riscul reputațional

184 Riscul reputațional poate apărea la toate nivelurile de afaceri și constă din următoarele componente de bază:

- 1) *riscul de reputație corporativă*, care se referă la performanța, strategia, executarea și livrarea serviciilor de către o bancă, care pot fi *reale sau percepute*;
- 2) *riscul de reputație operațională*, când o activitate, acțiune sau poziție a băncii, a administratorilor și a persoanelor afiliate băncii va dăuna imaginii băncii, astfel încât unul sau mai mulți acționari vor suferi pierderi și/sau reducerea neproporțională a valorii băncii.

185 Riscul reputațional apare din diferite surse, inclusiv din incapacitatea de a asigura confidențialitatea informației care nu este destinată publicului larg (fie pe intern, fie prin externalizare), un număr mare de plângeri din partea clienților, sancțiuni din partea instituțiilor abilitate cu drept legal în acest sens. De asemenea, poate apărea fie din asocierea reală sau percepută cu persoane sau companii cu reputație negativă, fie din incapacitatea de a îndeplini obligațiile contractuale asumate.

186 La evaluarea riscului reputațional, banca trebuie să țină cont de cadrul de reglementare, inclusiv în domeniul social, precum și orice alte elemente care îi pot afecta activitatea. La astfel de elemente pot fi atribuite cel puțin următoarele:

- 1) informațiile, conforme sau nu cu realitatea, percepute nefavorabil asupra imaginii practicilor de afaceri;
- 2) pierderea încrederii în soliditatea băncii cauzată de afectarea gravă a securității acesteia în urma unor atacuri interne sau externe asupra sistemului informațional;
- 3) întâmpinarea de către clienți a unor dificultăți în utilizarea anumitor produse fără a avea suficiente informații despre acestea și fără a cunoaște procedurile de remediere a problemelor respective.

187 Banca trebuie să dețină o politică referitor la administrarea riscului reputațional care să prevadă cel puțin următoarele:

- 1) stabilirea procedurilor care să permită băncii să activeze în mod sigur și eficient, să construiască capital reputațional și să evite conflictul de interese și alte probleme potențiale care ar putea dăuna băncii;
- 2) gestiunea riscului printr-un proces de anticipare, analiză și diminuare a riscurilor și, ulterior, prin intermediul așteptărilor interne și externe;
- 3) măsurarea tendințelor pentru reputația băncii prin mijloace fezabile, așa ca numărul de plângeri ale clienților, articole și tendințele din sectorul bancar;
- 4) identificarea evenimentelor riscante ca fiind specifice băncii sau, sectorului bancar în întregime, pentru a determina acțiunile de remediere care pot fi aplicate;
- 5) impunerea transparenței, astfel încât clienții băncii să poată lua decizii în cunoștință de cauză cu privire la reputația băncii;
- 6) raportarea organelor de conducere despre orice eveniment semnificativ care ar dăuna reputației băncii;
- 7) stabilirea procedurilor clar definite pentru aprobarea comunicatelor de presă;
- 8) desemnarea persoanelor care pot oferi informații publicului, în special în timpul crizelor;

- 9) instruirea continuă a angajaților pentru a evita fluxul de informații incorecte și inoportune către clienți.

188 În vederea reducerii riscului reputațional, banca poate dezvolta programe de educare a clienților în vederea utilizării noilor produse și servicii oferite, cunoașterii costurilor aferente acestora, precum și identificarea eventualelor probleme și a modalităților de soluționare a acestora.

2.7. Riscul legal

189 Organele de conducere sunt responsabile pentru crearea unei culturi de conformitate, care protejează banca de riscul asociat cu nerespectarea legilor, regulamentelor, regulilor și codurilor de conduită aplicabile activității bancare.

190 Banca nu trebuie să participe, în cunoștință de cauză, în tranzacții prin care clienții intenționează să evite respectarea cerințelor de raportare regulată sau financiară, obligațiilor fiscale sau facilitează conduita ilegală.

191 Identificarea, evaluarea, monitorizarea și controlul riscului legal, precum și testarea periodică privind conformarea băncii cu cadrul legal și normativ se efectuează de către personalul funcției de conformitate.

192 Organele de conducere sunt responsabile pentru:

- 1) identificarea și evaluarea, cel puțin anual, a principalelor probleme legate de riscul legal cu care se confruntă banca și planurile de soluționare ale acestora. Aceste planuri trebuie să soluționeze deficiențele din politici, proceduri, să includă implementarea sau executarea funcției de conformitate;
- 2) pregătirea unui raport în care să se descrie activitatea funcției de conformitate pe parcursul ultimului an;
- 3) asigurarea raportării imediate organului de conducere al băncii a oricăror neîndepliniri semnificative de către personalul funcției de conformitate care ar putea atrage un risc considerabil de sancțiuni, pierderi financiare sau deteriorarea reputației.

193 Politica băncii privind riscul legal trebuie să abordeze cel puțin următoarele aspecte legate de funcția de conformitate:

- 1) rolul și responsabilitățile funcției de conformitate;
- 2) măsurile care asigură independența acesteia;
- 3) relația cu alte funcții de gestiune a riscurilor băncii și relația cu funcția de audit intern;
- 4) alocarea resurselor pentru îndeplinirea responsabilităților ce țin de conformitate;
- 5) dreptul de a obține acces la informația necesară pentru ca personalul să-și îndeplinească responsabilitățile și obligațiile;

- 6) dreptul de a efectua investigații asupra încălcărilor posibile ale politicii de conformitate;
- 7) dreptul de a putea dezvălui liber constatările organelor de conducere;
- 8) obligațiile de raportare față de organelor de conducere, inclusiv, în caz de necesitate, direct consiliului băncii.

2.8. Riscul de concentrare

194 Banca trebuie să dispună de politici și proceduri clare în legătură cu expunerea la riscul de concentrare. Politicile referitoare la riscul de concentrare trebuie revizuite astfel, încât să fie luate în considerare orice modificări cu privire la apetitul la risc și la mediul în care își desfășoară activitatea.

195 Banca trebuie să dispună de procese interne adecvate care să corespundă naturii, dimensiunii și complexității activității desfășurate pentru identificarea, administrarea, monitorizarea și raportarea riscului de concentrare rezultat din:

- 1) expunerile mari individuale față de clienți sau față de grupuri de clienți aflați în legătură. Definițiile utilizate în aceste situații trebuie să fie suficient de cuprinzătoare pentru a lua în considerare expunerile legate prin drepturi de proprietate comune, administrare comună, emitere de garanții etc.;
- 2) expunerile față de contrapartide din același sector economic sau regiune geografică; sau
- 3) expunerile de credit indirecte, rezultate în urma aplicării tehnicilor de diminuare a riscului de credit,- de exemplu: expuneri față de un singur tip de garanție reală sau față de un singur furnizor de protecție.

196 Banca trebuie să utilizeze limite interne, praguri sau alte concepte similare pentru limitarea concentrărilor de risc, în concordanță cu cadrul general de administrare și măsurare a riscului de credit.

197 Banca trebuie să efectueze analize ale portofoliului de credite, inclusiv estimări ale tendințelor acestuia, și trebuie să ia în considerare rezultatele acestor analize când stabilește și verifică gradul de adecvare a procedurilor și limitelor, a pragurilor și a altor concepte similare pentru administrarea riscului de concentrare.

198 Monitorizarea riscului de concentrare trebuie încorporată în sistemele de administrare a riscurilor și de raportare și trebuie efectuată cu o frecvență adecvată care să reflecte natura activităților desfășurate de bancă, dar nu mai puțin de un an.

199 Banca în care în urma activității de monitorizare sunt identificate elemente susceptibile a da naștere unor posibile disfuncționalități, organele cu funcție de conducere trebuie să întreprindă cel puțin una dintre următoarele măsuri:

- 1) revizuirea detaliată a mediului de risc într-un sector specific;
- 2) derularea de simulări de criză și de analize pe bază de scenarii suplimentare;
- 3) revizuirea în profunzime a performanței economice a împrumutaților;
- 4) revizuirea nivelurilor de aprobare pentru activitățile noi; sau

- 5) revizuirea periodică a tehnicilor de diminuare a riscului, a valorii lor și a posibilităților de executare a acestora.

Secțiunea a 5-a Alte dispoziții

200 Banca va notifica imediat Banca Națională a Moldovei despre cazurile de fraudă constatate, în situația în care acestea pot afecta siguranța, soliditatea și reputația băncii. Informația va cuprinde descrierea fraudei/lor constatate, valoarea prejudiciilor suportate de bancă ca urmare a producerii fraudei respective. În situațiile în care valoarea prejudiciului nu a fost stabilită cu exactitate, banca va prezenta o estimare a acesteia, la momentul raportării.

201 Pentru activitățile cu instrumente financiare derivate, banca trebuie să stabilească politici și proceduri de evaluare a pozițiilor și să verifice respectarea acestora, a frecvenței de evaluare, precum și a independenței și calității surselor de stabilire a prețurilor de evaluare, în special pentru instrumentele emise și tranzacționate pe piețe cu lichiditate scăzută.

202 Înainte de angajarea în activități cu instrumente financiare derivate, organul executiv și/sau consiliul băncii trebuie să se asigure că sunt obținute toate aprobările prevăzute de cadrul intern de reglementare și că există proceduri operaționale și sisteme de control al riscurilor adecvate. Decizia privind angajarea băncii în activități cu instrumente financiare derivate ține de competența organelor de conducere și se bazează cel puțin pe următoarele:

- 1) descrierea instrumentelor financiare derivate relevante, a piețelor și a strategiilor propuse;
- 2) resursele necesare pentru stabilirea de sisteme solide și eficiente de gestiune a riscurilor, precum și pentru atragerea și menținerea de personal cu experiență în tranzacționarea instrumentelor financiare derivate;
- 3) analiza activităților propuse în funcție de situația financiară generală a băncii și de capitalul acesteia;
- 4) analiza riscurilor cu care banca se poate confrunta ca urmare a desfășurării activităților respective;
- 5) procedurile pe care banca le va utiliza pentru a cuantifica, monitoriza și controla riscurile;
- 6) tratamentul contabil relevant;
- 7) analiza oricărei restricții privind desfășurarea respectivelor activități.

203 Pentru activitatea de prestare a serviciilor de plată și de emiteră a monedei electronice, inclusiv desfășurarea activității e-banking, banca trebuie să dezvolte politici și proceduri care să asigure integritatea, autenticitatea și confidențialitatea datelor, precum și securitatea proceselor de operare. Politicile trebuie să cuprindă cel puțin: definirea responsabilităților pentru dezvoltarea și implementarea unor proceduri de securitate a informațiilor, stabilirea unor proceduri pentru evaluarea conformității cu politica, punerea în aplicare a unor

măsuri de remediere și raportarea situațiilor de nerespectare a măsurilor de securitate.

204 Procedurile de securitate ale băncii aferente activității de prestare a serviciilor de plată și de emisie a monedei electronice, inclusiv desfășurarea activității e-banking, trebuie să corespundă recomandărilor și reglementărilor de domeniu emise de Banca Națională.

VI Testările la stres

205 Banca trebuie să aibă politici și proceduri care reglementează programul de testare la stres. Următoarele aspecte trebuie să fie detaliate în politicile și procedurile care reglementează programul de testare la stres:

- 1) tipurile de testări la stres și scopul principal al fiecărei componente a programului;
- 2) frecvența exercițiilor de testare la stres, care poate varia în funcție de tip și scop;
- 3) detaliile metodologice ale fiecărei componente, inclusiv definirea scenariilor relevante și rolul avizului experților;
- 4) totalitatea ipotezelor de aplicare a șocurilor și acțiunilor de remediere prevăzute, bazate pe scop, tip și rezultat al testărilor la stres, inclusiv o evaluare a fezabilității acțiunilor corective în situații de stres.

206 Pentru fiecare rundă a testărilor la stres, banca trebuie să documenteze ipotezele și elementele fundamentale ale exercițiului. Acestea includ raționamentul și hotărârile care stau la baza scenariilor alese și sensibilitatea rezultatelor în funcție de tipul și severitatea scenariilor. O evaluare a unor astfel de ipoteze trebuie efectuată în mod regulat sau în funcție de evoluția condițiilor externe.

207 Testările de stres trebuie să constituie o parte integrantă a procesului de gestionare a riscurilor băncii. Banca trebuie să utilizeze testarea la stres în calitate de instrument de diagnostic pentru înțelegerea profilului său de risc și de instrument anticipativ în cadrul procesului intern de evaluare a corespunderii capitalului la riscuri (evaluarea modului în care profiturile sunt afectate de situații de criză, evaluarea riscurilor într-o manieră anticipativă etc.) Testările la stres trebuie să fie folosite în combinație cu alte instrumente de gestionare și control al riscurilor, iar rezultatele trebuie să influențeze procesul de luare a deciziilor la nivelul corespunzător de management, inclusiv deciziile strategice de afaceri ale consiliului și ale organului executiv.

208 Metodologia testărilor la stres trebuie să acopere toate domeniile de activitate și riscurile aferente acestora și să includă un spectru larg de scenarii, inclusiv scenarii anticipative (a evenimentelor ce ar putea avea loc), cu scopul de a lua în considerare interacțiunile la nivel de bancă și sistem. În acest context, testările la stres urmează a fi elaborate în vederea identificării riscurilor la nivel de sistem, inclusiv refluxul masiv al depozitelor, expunerile față de anumite grupuri de persoane acționând concertat, sectoare economice (credite ipotecare), expuneri interbancare etc.

209 Banca va determina toate riscurile care pot fi supuse testărilor la stres, având în vedere o analiză cuprinzătoare a naturii și compoziției portofoliilor băncii și a mediului în care aceasta își desfășoară activitatea. În funcție de riscurile identificate, banca stabilește factorii de risc care vor fi utilizați la testările la stres. În acest context, programul testărilor la stres trebuie să conțină:

- 1) analiza domeniilor de afaceri, tipurile de risc, precum și componentele separate ale portofoliilor și liniilor de afaceri;
- 2) interdependența dintre riscuri;
- 3) o platformă flexibilă care va permite modelarea unei varietăți de testări la stres pe orice domeniu de activitate sau tip de risc;
- 4) date care reflectă activitățile băncii, în vederea obținerii unei imagini complexe referitor la rezistența băncii la potențialele șocuri.

210 Banca trebuie să identifice punctele vulnerabile pentru testarea în condiții de criză a factorilor de risc, inclusiv de risc macro-economic, de credit, financiar, în contextul evenimentelor externe care pot afecta profitabilitatea, solvabilitatea, concentrațiile de risc neidentificate, potențialele interacțiuni între tipurile de risc care ar putea amenința viabilitatea băncii sau conformitatea cu cadrul de reglementare. Banca trebuie să poată justifica alegerea factorilor de risc pentru testările la stres, iar rezultatele urmează a fi utilizate pentru determinarea apetitului de risc al băncii și stabilirea unor limite la expuneri în vederea fundamentării opțiunilor strategice referitor la planificarea de afaceri pe termen lung, inclusiv planificarea capitalului și a lichidităților.

211 Banca își va baza testările la stres pe evenimente excepționale, dar plauzibile. Testările la stres trebuie să permită simularea șocurilor ce nu au avut loc anterior și sunt menite de a evalua soliditatea modelelor la posibilele schimbări ale mediului economic și financiar. La alegerea testărilor la stres, banca trebuie să țină cont de următoarele:

- 1) testările la stres și scenariile de testare trebuie să fie conforme cu nivelul de risc stabilit de bancă;
- 2) testările la stres trebuie să se efectueze pe portofolii și tipuri de risc în funcție de schimbările și corelația dintre riscurile identificate pentru un anumit portofoliu;
- 3) testările la stres trebuie să se efectueze la diferite grade de severitate și probabilitate de materializare;
- 4) scenariile de testare trebuie să fie dinamice și să includă apariția simultană a evenimentelor în întreaga bancă. Dezvoltarea scenariilor ipotetice poate porni de la realizări observate istoric ale parametrilor de risc.
- 5) în cazul scenariilor istorice, banca trebuie să își bazeze testările la stres pe scenarii excepționale, dar plauzibile pe parcursul unei anumite perioade de timp, utilizând, dacă este posibil, date înregistrate pe parcursul unui întreg ciclu economic;

- 6) banca trebuie să înțeleagă cât de sever profitabilitatea viitoare sau lipsa acesteia poate afecta capitalul și cum va face față unei situații de criză precum cea simulată.

212 Testările la stres vor fi efectuate cu periodicitate stabilită de banca, dar nu mai rar decât o dată pe semestru.. La determinarea frecvenței testărilor la stres, banca va ține cont cel puțin de următoarele:

- 1) natura factorilor de risc luați în considerare în cadrul testărilor la stres și în special volatilitatea acestora;
- 2) complexitatea tehnicilor utilizate de bancă la efectuarea testărilor la stres;
- 3) schimbări semnificative în mediul în care banca își desfășoară activitatea sau în profilul de risc al acesteia;
- 4) disponibilitatea datelor externe necesare pentru a efectua testările la stres.

213 Banca va determina orizontul de timp al simulărilor de criză în conformitate cu scadența și lichiditatea pozițiilor supuse simulărilor de criză, acolo unde este cazul.

214 Banca va utiliza date corespunzătoare și reprezentative pentru efectuarea testărilor la stres, iar resursele informatice trebuie să fie corespunzătoare complexității tehnicilor utilizate și gradului de acoperire aferent testărilor la stres..

215 Banca trebuie să verifice cel puțin o dată pe an dacă testările la stres sunt adecvate situației la zi și în special dacă ipotezele privind profilul de risc și mediul în care își desfășoară activitatea rămân valabile în timp. În acest sens, banca verifică relevanța următoarelor elemente:

- 1) sfera de cuprindere a expunerilor asupra cărora se aplică testările la stres;
- 2) oportunitatea ipotezelor;
- 3) adecvarea sistemului de gestiune a informației;
- 4) integrarea în cadrul procesului de gestiune al băncii, inclusiv claritatea liniilor de raportare;
- 5) politica de aprobare a procesului de testare la stres, inclusiv în cazul modificărilor;
- 6) relevanța, acuratețea și integritatea datelor încorporate în procesul de testare la stres;
- 7) calitatea formalizării procesului de testare la stres.

216 Testările la stres trebuie efectuate pentru diferite tipuri de risc, inclusiv: riscul de piață, riscul de credit, riscul de lichiditate și riscul operațional.

1) Riscul de piață:

Toate instituțiile, indiferent de metoda utilizată pentru calcularea cerințelor de capital pentru riscul de piață, trebuie să pună în aplicare politici și procese pentru măsurarea și gestionarea tuturor surselor și a efectelor riscului de piață.

Riscul ratei dobânzii este o componentă a riscului de piață, care reprezintă expunerea pozițiilor băncii la fluctuațiile nefavorabile ale ratei dobânzii.

Băncile trebuie să evalueze expunerile la riscul de rată a dobânzii rezultate din activitățile non-comerciale. În cazul în care declinul economic, generat de modificări bruște și neașteptate ale ratelor dobânzii, are un impact semnificativ asupra capitalului băncii, managementul băncii urmează să întreprindă măsuri de urgență în vederea redresării situației.

2) Riscul de credit:

Testările la stres trebuie să evalueze eventualele pierderi rezultate din materializarea riscului de credit și schimbările în cerințele de capital. Băncile pot simula modificarea calității creditelor între categoriile de expunere și să ofere o estimare a pierderilor și impactul acestora asupra indicatorilor prudențiali. Valoarea gajului proprietăților imobiliare rezidențiale reprezintă un factor de risc relevant pentru bănci. La elaborarea testărilor la stres, banca trebuie să țină cont de valoarea gajului și posibilitatea reducerii acesteia, în special în situații de criză, reducerea gradului de lichiditate a acestuia, fapt ce va duce la recuperarea parțială a activelor neperformante și suportarea pierderilor adiționale care vor afecta capitalul.

Riscul de concentrare:

Testările la stres sunt un instrument-cheie în identificarea riscului de concentrare, care permite băncilor să identifice interdependența între expuneri care poate deveni evidentă doar în condiții de criză, chiar dacă probabilitatea de astfel de scenarii este semnificativ redusă. Testările la stres necesită a fi efectuate atât pe bază individuală pentru persoanele juridice (pentru a se ține cont de concentrările de riscuri potențiale specifice pentru piețele locale), precum și pe tipul de concentrații care se pot materializa la nivel de grup. Rezultatele testărilor la stres pe riscul de concentrare trebuie comunicate în cadrul băncii și utilizate în procesele de luare a deciziilor și la stabilirea limitelor, ca parte a managementului riscului.

3) Riscul de lichiditate:

Riscul de lichiditate are două dimensiuni:

- riscul lichidității de finanțare riscul actual sau viitor care rezultă din incapacitatea unei bănci de a-și îndeplini obligațiile ajunse la scadență, fără a suporta pierderi inacceptabile;
- riscul lichidității de piață: riscul că banca nu va putea compensa cu ușurință sau vinde o poziție fără a influența prețul de piață (suportând pierderi semnificative), din cauza adâncimii inadecvate a pieței sau a perturbării acesteia.

Fiecare bancă trebuie să își gestioneze riscul individual de finanțare a lichidității, ținând cont de posibilul impact al riscului lichidității pe piața financiară. Banca trebuie să prognozeze cerința de lichiditate pentru fiecare perioadă de timp, în fiecare scenariu, la fiecare nivel de stres care se determină suma cu care intrările de numerar prognozate depășesc ieșirile prognozate (sau viceversa).

În cazul în care riscul de lichiditate ar putea decurge din alte surse de risc, „scenariile alternative de lichiditate” trebuie să fie efectuate în suprapunere cu riscurile respective.

4) Riscul operațional:

Formarea ipotezelor în cadrul scenariilor de stres trebuie să se bazeze pe evenimente din exterior (de exemplu, deteriorarea activelor tangibile din cauza unui dezastru natural) și pe cele interne (cum ar fi produse noi, sisteme, domenii de afaceri și activitățile externalizate.). Analiza evenimentelor de testare la stres implică expertize, mediul macro-economic (de exemplu, reflectarea creșterii riscului de fraudă într-o recesiune economică), alți factori și riscuri externe. Testările la stres să se bazeze pe evenimente severe, dar plauzibile de risc operațional. Evenimentele istorice și ipotetice folosite pentru testările la stres, trebuie să aibă o frecvență joasă și o severitate dură.

217 Organele de conducere ale băncii au responsabilitatea finală asupra cadrului instituțional privind testările la stres.

218 Consiliul băncii trebuie să aprobe cadrul general privind testările la stres, iar organul executiv trebuie să aprobe modalitatea de proiectare a analizelor și a testărilor la stres pe baza scenariilor determinate. Organul executiv trebuie să participe la revizuirea și identificarea potențialelor scenarii de stres, precum și să contribuie la implementarea strategiilor de atenuare a riscului.

219 Atât consiliul băncii, cât și organul executiv trebuie să ia în considerare rezultatele testărilor la stres și să înțeleagă implicațiile rezultatelor testărilor la stres, din perspectiva apetitului la risc al băncii.

220 Procesul aferent testărilor la stres al băncii trebuie să fie parte integrantă a cadrului de gestiune a riscurilor și să dispună de linii clare de raportare și comunicare, într-un format ușor de înțeles. Procesul de raportare a rezultatelor testărilor la stres presupune cel puțin următoarele:

- 1) rezultatele testărilor la stres trebuie să fie raportate organelor de conducere în timp util, informa și cu frecvența corespunzătoare;
- 2) rapoartele simulărilor de criză trebuie să furnizeze organelor de conducere o imagine de ansamblu asupra riscurilor la care banca este sau ar putea fi expusă;
- 3) rapoartele simulărilor de criză trebuie să atragă atenția asupra riscurilor potențiale, să prezinte principalele ipoteze ale scenariilor și să furnizeze recomandări pentru măsuri sau acțiuni de remediere, acolo unde este cazul.

221 Dacă este cazul, organele de conducere ale băncii trebuie să ia măsuri în funcție de nivelul expunerii la risc demonstrat de către simulările de criză, precum și în funcție de obiectivele și de toleranțele la risc stabilite de către organul de conducere. Banca, după caz, poate lua măsuri precum:

- 1) revizuirea setului de limite, în special în cazurile în care cadrul de reglementare prevede că rezultatele simulărilor de criză trebuie să fie reflectate în limitele stabilite de bancă;
- 2) utilizarea tehnicilor de diminuare a riscului;

- 3) reducerea expunerilor sau a activității în anumite sectoare, țări, regiuni geografice sau portofolii;
- 4) revederea politicii de finanțare;
- 5) adecvarea capitalului reglementat;
- 6) implementarea planurilor pentru situații neprevăzute.

222 Deciziile referitoare la măsurile luate de către organele de conducere trebuie să fie formalizate.

223 Banca trebuie să formalizeze informațiile aferente procesului privind simulările de criză, care vor include, cel puțin, sfera de cuprindere a expunerii, ipotezele-suport, responsabilitățile, liniile de raportare, tipurile de măsuri ce urmează a fi luate.

VII Planuri pentru situații neprevăzute

224 Banca trebuie să dispună de planuri pentru situații neprevăzute (planuri de urgență), care să determine procedurile de identificare timpurie a vulnerabilităților financiare și măsurile pentru diminuarea impactului negativ al unei eventuale situații de criză, precum și de redresare ulterioară a situației financiare a băncii. Planurile trebuie să asigure funcționarea conform principiului continuității activității și minimizarea pierderilor financiare cauzate de evenimentele neașteptate care pot surveni din perturbări în sistemele de plăți și decontări, în eventualitatea unei întreruperi grave a activității, inclusiv în perioadă de criză.

225 Planurile de urgență trebuie să specifice clar sursele, sumele disponibile din aceste surse, precum și condițiile, în special cât de rapid aceste fonduri pot fi accesibile pentru ca să fie utilizate. Pentru cazurile când banca ar putea avea nevoie de sprijinul urgent al acționarilor, aceștia trebuie să fie întotdeauna informați cu privire la evoluția lichidității și solvabilității în situații de stres. Măsurile de redresare prevăzute în planul de urgență nu trebuie să se bazeze în niciun fel pe accesul sau acordarea de sprijin financiar public extraordinar.

226 Planurile de urgență trebuie să fie aprobate de consiliul băncii și actualizate de bancă cel puțin o dată pe an sau după orice modificare a structurii organizaționale, a activității sau a situației sale financiare care ar putea avea un efect important asupra măsurilor de redresare sau ar putea impune modificarea acestora.

227 Planurile de urgență trebuie să includă acțiuni și proceduri adecvate pentru a garanta punerea în aplicare în timp util a măsurilor de redresare. Acestea trebuie să cuprindă cel puțin următoarele:

1) aspecte/proceduri generale:

- a) definiția situațiilor de criză în percepția băncii;
- b) delimitarea clară a indicatorilor de bază utilizați pentru monitorizarea activității bancare și a situației macroeconomice și stabilirea anumitor limite care ar semnala despre necesitatea aplicării măsurilor anticriză stipulate în plan;

- c) analiza, pronosticul și informarea despre situațiile de criză, inclusiv identificarea subdiviziunilor responsabile de monitorizare și raportare;
 - d) identificarea structurilor (comitet/grup de lucru) responsabile de luarea deciziilor în cazul situațiilor de criză întru asigurarea continuității activității băncii;
 - e) un rezumat al elementelor-cheie ale planului și al capacității generale de redresare;
 - f) un rezumat al modificărilor semnificative survenite după aprobarea ultimului plan de urgență;
 - g) o estimare a calendarului punerii în aplicare a fiecărui aspect important al planului;
 - h) o descriere detaliată a obstacolelor semnificative în calea realizării efective și la timp a planului, inclusiv evaluarea impactului asupra clienților și partenerilor;
 - i) un plan de comunicare și informare care explică modul în care banca va gestiona eventualele reacții negative de pe piață;
 - j) identificarea funcțiilor de importanță majoră pentru bancă (critice);
 - k) alte acțiuni;
- 2) **acțiuni concrete referitor la intervenția asupra capitalului** (modul în care banca intenționează să-și mărească capitalul, atunci când este necesar):
- a) semnalele de preîntâmpinare timpurie referitor la necesitatea de majorare a capitalului;
 - b) o listă de nume și date de contact ale persoanelor responsabile și descrierea detaliată a responsabilităților;
 - c) posibilitățile de minimizare a distribuirii de capital, inclusiv plata dividendelor;
 - d) modalitățile de convertire în acțiuni a datoriilor subordonate;
 - e) lista angajamentelor pentru procurarea viitoarelor emiteri de acțiuni ale băncii, cu indicarea sumelor și a acționarilor care au făcut aceste angajamente;
 - f) determinarea etapei oportune de inițiere a colectării aporturilor acționarilor, conform angajamentelor asumate de către aceștia;
 - g) modalitățile de atragere a investitorilor potențiali care ar putea cumpăra acțiunile adiționale ale băncii, cu indicarea sumelor;
 - h) identificarea celor mai mari contrapărți, inclusiv a grupurilor de persoane acționând concertat, cu analiza impactului falimentului acestora asupra situației financiare a băncii;
 - i) alte acțiuni;
- 3) **acțiuni concrete referitor la intervenția asupra lichidității** (proceduri de gestiune a lichidității având în vedere lichiditatea de piață a activelor băncii, bonitatea băncii și eficiența sistemelor de monitorizare a plăților și încasărilor):
- a) o listă de nume și date de contact ale persoanelor responsabile și descrierea detaliată a responsabilităților;

- b) determinarea necesităților potențiale de finanțare pentru diferite situații de criză;
 - c) stabilirea priorității surselor alternative de finanțare, cu indicarea surselor de lichiditate primare și secundare;
 - d) aranjarea în ordinea priorității a acțiunilor de răspuns ale conducerii la necesitățile de finanțare;
 - e) clasificarea debitorilor și clienților conform importanței acestora în vederea menținerii relațiilor bancă-client;
 - f) o listă de nume și date de contact pentru corespondenți, contrapartide și clienții principali care pot fi contactați în vederea menținerii disponibilităților în bancă în cazul unei situații de criză;
 - g) acorduri de așteptare (stand-by) cu alte instituții financiare, interne sau externe;
 - h) restructurarea bilanțului contabil, prin elaborarea unei liste de active în ordinea priorității de vânzare, care vor genera surse lichide într-un regim rapid;
 - i) determinarea unor proceduri simplificate de vânzare a activelor băncii;
 - j) descrierea procedurilor aferente plăților (monitorizarea soldurilor, rulajelor din contul de decontare și a poziției nete înregistrate pe sistemele de plăți la care participă banca, administrarea cozii de așteptare și a plăților primite și neexecutate, ținând cont de disponibilitățile din contul de decontare) și a creanțelor în caz de deficit de lichiditate;
 - k) facilități de creditare între bancă și BNM și proceduri de menținere a garanțiilor adecvate;
 - l) facilități de credit overnight pe piața interbancară;
 - m) determinarea priorității datoriilor vulnerabile;
 - n) acțiuni ce țin de gestionarea numerarului, în vederea asigurării unui nivel optim al acestuia în situații de criză;
 - o) alte acțiuni.
- 4) **acțiuni concrete referitor la intervenția asupra profitabilității** (modul de reducere a cheltuielilor, costurilor suplimentare excesive și a costurilor de finanțare și de creștere a venitului net din dobânzi și comisioane și plăți pentru servicii):
- a) o listă de nume și date de contact ale persoanelor responsabile și descrierea detaliată a responsabilităților;
 - b) lista tarifelor băncii care ar putea fi revizuite pentru a spori profitabilitatea, cu indicarea economiilor generate;
 - c) după caz, revizuirea politicii ratelor dobânzii în vederea atragerii clienților noi;
 - d) proceduri de adaptare a politicii de salarizare și marketing la condițiile de criză, cu indicarea economiilor generate;
 - e) lista subdiviziunilor activitatea cărora ar putea fi stopată (dacă e cazul), cu indicarea economiilor generate;

- f) lista funcțiilor care ar putea fi reduse (dacă e cazul), cu indicarea economiilor generate;
 - g) alte acțiuni;
- 5) **acțiuni concrete referitor la intervenția asupra gestionării calității activelor** (acțiuni pentru a accelera recuperarea datoriilor):
- a) determinarea semnalelor de preîntâmpinare timpurie referitor la deteriorarea calității activelor;
 - b) o listă de nume și date de contact ale persoanelor responsabile și descrierea detaliată a responsabilităților;
 - c) programe de rambursare mai indulgente pentru debitorii care temporar se confruntă cu probleme de lichiditate, condițiile în care acestea vor fi implementate și familiarizarea personalului implicat;
 - d) stabilirea procedurilor legale aplicate debitorilor restanți, inclusiv măsurile la care se va recurge pentru a urgenta procesul de recuperare a datoriilor restante mari;
 - e) prevederi ce țin de vânzarea unei părți din activele băncii (inclusiv cesionarea creditelor), cu indicarea sumelor generate de aceste tranzacții;
 - f) elaborarea cerințelor pentru politica de creditare selectivă la care ar putea apela banca în caz de criză și alte acțiuni.

228 Banca este obligată să efectueze regulat, cel puțin anual, pe parcursul trimestrului IV al anului de gestiune, testarea planurilor de urgență pentru a se asigura că poate executa planurile în cazul în care activitatea este grav afectată și să raporteze Băncii Naționale despre rezultatele testării pe parcursul lunii ianuarie anului următor celui gestionar.

229 În cazul în care banca are acorduri încheiate în vederea accesului la lichiditate și/sau angajamente de procurare a viitoarelor emiteri de acțiuni, ea este obligată să efectueze regulat testarea acestora pentru a se convinge de viabilitatea acordurilor/angajamentelor.

VIII. Dispoziții finale

230 Banca Națională verifică caracterul adecvat (eficient) al sistemelor de control intern ale fiecărei bănci în cadrul controalelor pe teren/din oficiu. Sistemele de control intern sau procedurile acestora (unele din acestea) care nu permit realizarea de către bancă a scopurilor și obiectivelor controlului intern se consideră inadecvate (ineficiente).

231 Băncile trebuie să întocmească anual, în termen de 6 luni de la încheierea anului financiar, un raport asupra condițiilor în care este desfășurat controlul intern, cu tratarea distinctă a aspectelor legate de funcția de control al riscurilor, funcția de conformitate și funcția de audit intern.

Raportul trebuie să cuprindă cel puțin:

- 1) o inventariere a principalelor deficiențe identificate în cadrul fiecărei funcții a sistemului de control intern și măsurile întreprinse pentru remedierea acestora;

- 2) o descriere a modificărilor semnificative intervenite în cadrul celor 3 funcții ale sistemului de control intern în perioada de raportare;
- 3) o descriere a condițiilor de aplicare a procedurilor de control aferente noilor activități;
- 4) desfășurarea controlului intern în cadrul subdiviziunilor separate din străinătate ale băncilor;
- 5) informații cu privire la angajamentele de audit desfășurate în perioada de raportare, din care să reiasă constatările și recomandările auditului intern și modul de implementare a recomandărilor de către structura de conducere a băncilor;
- 6) condițiile în care se desfășoară controlul intern la nivelul entităților incluse în aria de cuprindere a consolidării prudențiale;
- 7) gradul cu care banca se conformează prevederilor codului de guvernare corporativă în contextul respectării principiilor acestuia conform anexei nr.3.

232 Băncile trebuie să transmită, anual, în termen de 6 luni de la încheierea anului financiar, Băncii Naționale informații cu privire la rezultatele simulărilor de criză derulate și să raporteze despre măsurile luate în consecință de către organele de conducere.

Documentele (informațiile) privind proprietarii direcți, indirecți, inclusiv beneficiarii efectivi ai cotelor de participare la capitalul băncii, precum și documentele (informațiile) privind debitorii băncii (care au beneficiat de credite), proprietarii direcți, indirecți, inclusiv beneficiarii efectivi ai acestora

Banca obține, deține și actualizează cel puțin o dată în an, precum și în cazul apariției situației de afiliere sau a activității concertate, fără a se limita la acestea, următoarele documente (informații) privind proprietarii direcți, indirecți, inclusiv beneficiarii efectivi ai cotelor de participare la capitalul băncii, privind debitorii băncii, proprietarii direcți, indirecți, inclusiv beneficiarii efectivi ai acestora:

1. Pentru proprietarii băncii care dețin cote substanțiale în capitalul băncii/debitorii băncii - persoane juridice (persoane juridice – proprietari ai băncii, care dețin individual și/sau acelea care împreună cu membrii grupului dețin cote substanțiale și mai mult):

1) extrasul din Registrul acționarilor băncii (pentru acționarii băncii);

2) extrasul din Registrul de stat emis de către organul competent de a înregistra persoanele juridice;

3) actele de constituire, inclusiv Statutul cu modificările și completările ulterioare;

4) extrasul din Registrul acționarilor – pentru persoanele care dețin cote de participare în valoare de 5 la sută și mai mult în capitalul acesteia;

5) lista membrilor consiliului, comisiei de cenzori și organului executiv, contabilul-șef, proprietarul/debitorul;

6) informație privind deținerea de către administratorii proprietarului/debitorului a funcțiilor de administratori în alte organizații și deținerea de către aceștia a cotelor de participare în valoare de 5 la sută și mai mult în capitalul societăților comerciale. În cazul în care proprietarul este organizație internațională/bancă multilaterală/bancă din străinătate, care are ratingul categoriei nu mai mic de BBB-/Baa3 atribuit de către cel puțin una din agențiile Standard & Poor's, Moody's și Fitch-IBCA, cu condiția că banca în cauză este concomitent rezidentă a unei țări cu ratingurile menționate - informația privind deținerea de către administratorii acesteia a cotelor de participare care dau dreptul de control al societăților comerciale;

7) lista persoanelor care sunt în raport de rudenie de gradul I și II cu persoanele indicate la subpct.5), precum și soții acestora, locurile de muncă și funcțiile ocupate de către aceștia, informația privind funcțiile de administrator ocupate în alte organizații, precum și cotele de participare în valoare de 5 la sută și mai mult deținute în capitalul societăților comerciale. În cazul în care proprietarul este organizație internațională/bancă multilaterală/bancă din străinătate, care are ratingul categoriei nu mai mic de BBB-/Baa3 atribuit de către cel puțin una din agențiile Standard & Poor's, Moody's și Fitch-IBCA, cu condiția că banca în cauză

este concomitent rezidentă a unei țări cu ratingurile menționate nu este necesară obținerea unei astfel de informații;

8) informația privind cotele de participare în valoare de 5 la sută și mai mult ale proprietarului/debitorului în capitalul societăților comerciale. În cazul în care proprietarul este organizație internațională/bancă multilaterală/bancă din străinătate care are ratingul categoriei nu mai mic de BBB-/Baa3 atribuit de către cel puțin una din agențiile Standard & Poor's, Moody's și Fitch-IBCA, cu condiția că banca în cauză este concomitent rezidentă a unei țări cu ratingurile menționate - informația privind cotele de participare care dau dreptul de control al societăților comerciale;

9) informația privind persoana juridică sau fizică care acționează în numele sau din contul proprietarului/debitorului cu indicarea împuternicirilor respective;

10) informația privind persoana juridică sau fizică, în numele sau din contul căreia acționează proprietarul/debitorul cu indicarea împuternicirilor respective;

11) lista altor persoane care acționează concertat cu proprietarul/debitorul cu specificarea criteriului ce determină faptul acționării concertat a acestora;

12) rapoartele financiare (cel puțin anuale) ale proprietarului care deține o cotă substanțială în capitalul băncii/debitorului băncii, confirmate de o organizație de audit independentă sau cu ștampila organului de stat competent în cazul în care la adunarea generală a acționarilor (asociaților) nu a fost prevăzută efectuarea controlului de audit (de exemplu, organele financiare raionale (municipale) unde este înregistrată societatea comercială). În cazul în care proprietarul este o organizație internațională, nu este necesară obținerea acestor rapoarte;

13) informația despre debitorii băncii întocmită conform cerințelor subpct. 2) – 12) despre proprietarul direct, indirect și beneficiarul efectiv al persoanei juridice întocmită conform cerințelor subpct. 2) – 11) (pentru persoanele juridice) și pct.3 subpct. 2) - 8) (pentru persoanele fizice).

2. Pentru proprietarii băncii - persoane juridice care dețin cote inferioare celei substanțiale în capitalul băncii (persoane juridice care dețin individual și/sau acelea care împreună cu membrii grupului dețin concertat cote inferioare celei substanțiale): – documentele prevăzute la pct.1 subpct. 2).

3. Pentru proprietarii băncii care dețin cote substanțiale în capitalul băncii/debitorii băncii - persoane fizice (persoane fizice care dețin individual și/sau acelea care împreună cu membrii grupului dețin concertat cote substanțiale):

1) extrasul din Registrul acționarilor băncii (pentru acționarii băncii);

2) copia actului de identitate;

3) informația privind locurile de muncă și funcțiile ocupate de către proprietar/debitor, precum și informația privind funcția de administrator ocupată în alte organizații;

4) informația privind societățile comerciale în capitalul cărora proprietarul/debitorul deține o cotă de participare în valoare de 5 la sută și mai mult, cu indicarea mărimii acesteia, lista administratorilor societăților comerciale în cauză;

5) lista persoanelor care sunt în raport de rudenie de gradul I și II, precum și soții proprietarului/debitorului, locurile de muncă și funcțiile ocupate de către aceștia, informația privind funcția de administrator ocupată în alte organizații, precum și cotele de participare în valoare de 5 la sută și mai mult deținute în capitalul societăților comerciale;

6) informația privind persoana juridică sau fizică care acționează în numele sau din contul proprietarului/debitorului, cu indicarea împuternicirilor respective;

7) informația privind persoana juridică sau fizică, în numele sau în contul căreia acționează proprietarul/debitorul, cu indicarea împuternicirilor respective;

8) lista altor persoane, care acționează concertat cu proprietarul/debitorul cu specificarea criteriului ce determină faptul acționării concertat a acestora;

9) copiile declarațiilor persoanei fizice cu privire la impozitul pe venit (prezentate conform legislației fiscale), confirmate de către organele fiscale, dacă prezentarea declarațiilor pe venit este obligatorie conform prevederilor legislației fiscale.

4. Pentru acționarii băncii - persoane fizice care dețin individual și/sau acelea care împreună cu membrii grupului dețin concertat cote de participare în capitalul băncii în valoare de până la 2 la sută – copia actului de identitate ale acestora.

Documentele (informațiile) privind membrii consiliului băncii

Banca obține, deține și actualizează cel puțin o dată în an, fără a se limita la acestea, următoarele documente (informații) privind membrii consiliului băncii:

1) informația privind locurile de muncă și funcțiile ocupate, precum și informația privind funcția de administrator ocupată în alte organizații de către membrul consiliului băncii;

2) informația privind societățile comerciale în capitalul cărora membrul consiliului băncii, individual și/sau împreună cu membrii grupului deține concertat o cotă de participare în valoare de 5 la sută și mai mult cu indicarea valorii acesteia, lista administratorilor societăților comerciale în cauză, precum și numele, adresele coproprietarilor acestora în societățile comerciale menționate;

3) lista persoanelor care sunt în raport de rudenie de gradul I și II, precum și soții membrului consiliului, locurile de muncă și funcțiile ocupate ale acestora, informația privind funcția de administrator ocupată în alte organizații, precum și cotele de participare, deținute individual sau concertat împreună cu membrii grupului, în valoare de 5 la sută și mai mult deținute în capitalul societăților comerciale;

4) persoana juridică sau fizică care acționează în numele sau din contul membrului consiliului băncii;

5) persoana juridică sau fizică în numele sau din contul căreia acționează membrul consiliului băncii;

6) lista altor persoane care acționează concertat cu membrul consiliului băncii.

Standarde minime pentru codul de guvernare corporativă

Un cod de guvernare corporativă a băncii trebuie să se axeze, atât pe Codul de guvernare corporativă, aprobat prin Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 28/6 din 01.06.2007, cât și pe următoarele principii:

Principiul 1

Consiliul are responsabilitatea generală față bancă, inclusiv aprobarea și supravegherea implementării obiectivelor strategice ale băncii, strategiei de risc, guvernării corporative și valorilor corporative. De asemenea, consiliul este responsabil pentru supravegherea organului executiv.

Principiul 2

Membrii consiliului trebuie să fie și să rămână calificați, inclusiv prin formare, pentru pozițiile lor. Ei trebuie să posede o viziune clară asupra rolului lor în guvernarea corporativă și să fie capabili să exercite cu discernământ și obiectivitate deciziile privind activitatea băncii.

Principiul 3

Consiliul trebuie să definească practici adecvate de guvernare pentru propria sa activitate și să dețină mijloacele necesare pentru a se asigura că astfel de practici sunt urmărite și revizuite periodic pentru îmbunătățire a lor continuă.

Principiul 4

Într-o structură de grup, consiliul băncii-mamă are responsabilitatea generală pentru guvernarea corporativă adecvată la nivelul grupului și asigurarea existenței politicilor și mecanismelor de guvernare oportună a structurii, operațiunilor și riscurilor grupului.

Principiul 5

Sub coordonarea consiliului, organul executiv trebuie să asigure că activitățile băncii sunt în concordanță cu strategia de afaceri, toleranța/apetitul la risc și politicile aprobate de consiliul.

Principiul 6

Băncile trebuie să posede un sistem eficient de control intern, inclusiv o poziție rezonabilă de management al riscului. Această funcție trebuie să dețină suficientă autoritate, independență, resurse și să fie subordonată direct consiliului băncii.

Principiul 7

Riscurile trebuie identificate și monitorizate la toate subdiviziunile băncii, de asemenea, complexitatea managementului riscurilor bancare și a infrastructurii

controalelor interne trebuie să fie racordate la orice schimbare intervenită în profilul de risc al băncii, fie din interior sau exterior.

Principiul 8

Gestionarea eficientă a riscurilor necesită o comunicare internă robustă cu privire la risc atât în întreaga bancă cât și prin raportare consiliului și organului executiv al băncii.

Principiul 9

Consiliul băncii și organul executiv trebuie să utilizeze eficient datele furnizate de către auditul intern, cel extern și cele oferite de controalele interne.

Principiul 10

Consiliul băncii trebuie să prevadă funcționarea sistemului de compensare și trebuie să-l monitorizeze pentru a se convinge că funcționează conform normelor.

Principiul 11

Compensarea unui angajat trebuie să fie aliniată efectiv cu prudența cu care gestionează riscul. Compensarea trebuie să fie ajustată pentru toate tipurile de risc. Compensarea trebuie să fie simetrică cu rezultatul în urma riscurilor asumate. Graficele de plată ale compensărilor trebuie să fie conformă la perioadele de timp ale riscurilor. Formele de compensare trebuie să fie în concordanță cu nivelul riscurilor asumate.

Principiul 12

Consiliul băncii și organul executiv trebuie să înțeleagă structura operațională a băncii și riscurile asumate de către aceasta.

Principiul 13

Consiliul trebuie să asigure respectarea de către bancă a standardelor bancare și să conștientizeze riscurile la care se supune banca în cazul nerespectării acestora. De asemenea consiliul băncii și organul executiv trebuie să țină cont de provocările apărute în cadrul activității băncii pentru a evita și/sau minimiza riscurile.

Principiul 14

Guvernarea corporativă a băncii trebuie să fie transparentă pentru acționari, deponenți, alte părți interesate.

Aceste principii sunt stabilite de către Comitetul Basel pentru supravegherea bancară și expuse detaliat în documentul „Principii pentru consolidarea guvernării corporative” din octombrie 2010.

Metodologia standardizată de calcul al modificării potențiale a
valorii economice a băncii ca urmare a
schimbării nivelurilor ratelor dobânzii

1. Pentru calcularea modificării potențiale a valorii economice a băncii ca urmare a schimbării nivelurilor ratelor dobânzii trebuie respectate următoarele principii:

- a) toate activele și datoriile din afara portofoliului de tranzacționare și toate elementele extrabilanțiere din afara portofoliului de tranzacționare sensibile la schimbările ratelor dobânzii, inclusiv toate instrumentele financiare derivate pe rata dobânzii, sunt încadrate pe benzile de scadență prevăzute în tabel. Încadrarea pe benzi de scadență se face separat pentru fiecare monedă în care sunt exprimate mai mult de 5% din activele sau datoriile din afara portofoliului de tranzacționare;
- b) elementele bilanțiere sunt tratate la valoarea de înregistrare în contabilitate;
- c) instrumentele pe rata dobânzii fixă sunt stabilite potrivit perioadei reziduale până la scadență, iar instrumentele pe rata dobânzii variabilă potrivit perioadei reziduale până la următoarea dată de reevaluare - repricing date;
- d) expunerile care creează probleme de procesare de ordin practic ca urmare a numărului considerabil și a valorii individuale relativ mici, cum ar fi creditele ipotecare sau cele rambursabile în rate - installment loans, pot fi stabilite în bază de metode de estimare cu suport statistic;
- e) depozitele stabile - core deposits - sunt încadrate potrivit unei scadențe presupuse de maximum 5 ani;
- f) instrumentele financiare derivate sunt convertite în poziții pe instrumentul-suport relevant. Valorile luate în considerare sunt fie valoarea principalului aferentă instrumentului financiar suport, fie cea aferentă noționalului acestuia;
- g) contractele futures și forward, inclusiv forward rate agreements - FRA, sunt tratate ca o combinație între o poziție lungă și una scurtă. Scadența unui futures sau a unui FRA este perioada până la livrare sau până la executarea contractului, la care se adaugă, dacă este cazul, durata de viață a instrumentului financiar suport;
- h) swap-urile sunt tratate ca două poziții noționale cu scadențe relevante. Astfel, un swap pe rata dobânzii, în cadrul căruia o bancă primește o rată a dobânzii variabilă și plătește o rată a dobânzii fixă, se tratează ca o poziție lungă pe rata dobânzii variabilă cu scadență echivalentă cu perioada până la următoarea dată de fixare a ratei dobânzii și o poziție scurtă pe rata dobânzii fixă cu scadență echivalentă cu durata de viață reziduală a swap-ului. Segmentele distincte ale unui cross currency swap sunt încadrate pe benzile de scadență relevante pentru monedele respective;
- i) opțiunile sunt luate în considerare potrivit echivalentului delta aferent instrumentului financiar suport sau aferent noționalului acestuia.

2. Procesul de calcul constă în 5 pași:

- a) la primul pas se compensează pozițiile lungi cu cele scurte în cadrul fiecărei benzi de scadență, rezultând o singură poziție lungă sau scurtă în fiecare bandă de scadență;
- b) la al doilea pas se ponderează pozițiile lungi și scurte rezultate cu factorii de ponderare prevăzuți în tabel care reflectă sensibilitatea pozițiilor din diferite benzi de scadență la schimbarea presupusă a ratelor dobânzii;
- c) la al treilea pas se însumează pozițiile ponderate rezultate, compensându-se pozițiile lungi cu cele scurte, și se obține poziția netă, scurtă sau lungă, ponderată din afara portofoliului de tranzacționare în moneda respectivă;
- d) la al patrulea pas se calculează poziția ponderată pentru întregul portofoliu, exclusiv portofoliul de tranzacționare, prin însumarea pozițiilor nete, scurte sau lungi, ponderate, calculate pentru diferite monede;
- e) la al cincilea pas se raportează poziția ponderată pentru întregul portofoliu, exclusiv portofoliul de tranzacționare, la fondurile proprii ale băncii.

Banda de scadență	Mijlocul benzii de scadență	Aproximarea duratei modificate	Modificarea presupusă a randamentului	Ponderea
1	2	3	4	5=3*4
Până la 1 lună	0,5 luni	0,04 ani	200 puncte de bază	0,08%
Între 1 și 3 luni	2 luni	0,16 ani	200 puncte de bază	0,32%
Între 3 și 6 luni	4,5 luni	0,36 ani	200 puncte de bază	0,72%
Între 6 și 12 luni	9 luni	0,71 ani	200 puncte de bază	1,43%
Între 1 și 2 ani	1,5 ani	1,38 ani	200 puncte de bază	2,77%
Între 2 și 3 ani	2,5 ani	2,25 ani	200 puncte de bază	4,49%
Între 3 și 4 ani	3,5 ani	3,07 ani	200 puncte de bază	6,14%
Între 4 și 5 ani	4,5 ani	3,85 ani	200 puncte de bază	7,71%
Între 5 și 7 ani	6 ani	5,08 ani	200 puncte de bază	10,15%
Între 7 și 10 ani	8,5 ani	6,63 ani	200 puncte de bază	13,26%
Între 10 și 15 ani	12,5 ani	8,92 ani	200 puncte de bază	17,84%
Între 15 și 20 ani	17,5 ani	11,21 ani	200 puncte de bază	22,43%
Peste 20 de ani	22,5 ani	13,01 ani	200 puncte de bază	26,03%